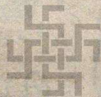
मकरन्द उदाहरणम् of विश्वनाथ दैवज्ञ
- Edited and published by बाबू
वाराणसी प्रसाद at भ्रमर प्रेस.
Benares, 1940 Vikram era.

16

…दस्थउ

मकरन्दस्थउदाहरणम् ॥

———०००———

जिसे

बाबूवाराणसीप्रसादजी ने छपवाया

बनारस

अमरयन्त्रालय में श्री अम्बिकाचरण

चट्टोपाध्याय द्वारा मुद्रितहुआ ॥

सम्वत् १९४०

॥ अथ मकरंदस्यउदाहरण प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ नत्वागजाननंदेवं विश्वनाथः करोत्यसौ ॥ उदाहरणसुद्दा सामकरंदस्यत्यत्नतः ॥ १ ॥ श्रीसूर्येति ॥ मज्ञांयतः प्राप्येति ॥ श्रीमच्छिवादिति ॥ इष्टहरिकृतासन्नेति ॥ स्पष्टार्थानिपद्यानि ॥ अथपंचांगसाधनं ॥ तत्रादौतिथिसाधनं ॥ तत्रअभीष्टवर्षादि तिथिवारादिसाधनमाह इष्टशकमध्येपुस्तकीयशकः शोध्यः ॥ सय था ॥ पुस्तकीयशकपंक्तौइष्टशकासन्नो योन्यूनः शकोभवतिसशोध्यः ॥ यावदग्रि मपुस्तकीयशकतुल्योभवतितदनंतरद्वयोस्तु ल्ययोर्मध्ये पुस्तकीयशकापेक्षया एकाधिको भूत्वाइष्टशकः अग्रेगच्छतितदासनशोध्यः ॥ यस्तुल्योजातः सशोध्यः ॥ तद्यथा ॥

इष्टशकः १५।५१ एतन्मध्ये ऽयं १५।४४
पुस्तकीयशकस्तावच्छोध्यः ॥ यावदग्रिम
पुस्तकीयशक १५६० तुल्यो भवति ॥ तद
नंतरं इष्टशक १५।६१ मध्ये ऽयं १५।६०
पुस्तकीयशकः शोध्यः यावदग्रिमपुस्तकीय
शक १७।७६ तुल्यो भवति ॥ एवमग्रे
पि ॥ ननुपुस्तकीये १५।६० इष्टशकयोस्तु
ल्यतायांइष्टशकमध्ये १५।६० पुस्तकीय
शकः १५६० शुद्धत्वं ॥ इवंसतिपूर्वशकः
१५४४ शोध्यइतिकिमर्थमुक्तमितिचेदुच्यते
तत्कारणं ॥ पुस्तकीयशकपंक्तौ एकस्मा
द्वयोडष शेषाणिसंति। इतिकारणात् श
कद्वयतुल्य तायामयमेवशोध्यइत्युक्तं ॥
एवंकृतषोडशशेषाणिसंति ॥ अतएवपुस्त
कीयशकपंक्तौ परस्परंषोडशांतरंतिष्ठति
यदितुल्ययोः पुस्तकीयेष्टशकयोरंतरंक्रि
यते ॥ तदाकापिक्षतिर्नास्ति ॥ परंतुए

तावान्विशेषः ॥ यदापुस्तकीयशकादधस्य
तिथिवारादिकंस्थाप्यंतदधस्छावल्लीरक्षाप्या
इयं स्तुलग्रशकयोरंतरेशेषंशून्यं अवशि
षयति ॥ तर्हिशेषपंक्तौ शून्यकोष्टकोना
स्तिइति कारणात्शकादधस्थमेव वर्षादौ
तिथ्यादिकंभवति ॥ इदंपूर्वप्रकारेणसह
तुल्यं ॥ तद्यथा ॥ इष्टशकः ॥ १५६०
एतन्मध्येपुस्तकीयशके १५४४ शोधिते
शेषं ॥ १६ पुस्तकीयशकादधस्थंतिथ्या
दिकं ॥ २७ । ५ । २६ । ४५ । वल्ली । ५४ ।
३६ । ३३ शेषादधस्थंतिथ्यादिकं ॥ २७ ।
६ । ६ । १२ वल्ली ५ । ३० । १७ । अनयोर्यो
गेजातंवर्षादौतिथ्यादिकं । २४ । ४ । ३२ ।
५७ । वल्ली० । ६ । ५१ । अथवा इष्टशकः
१५६० एतन्मध्ये अयंपुस्तकीयः शकः
१५६० शुद्धः शेष० पुस्तकीयशकादधस्थ
तिथ्यादिकं २४ । ४ । ३२ । ५७ । वल्ली०

६।५१। शेषपंक्तौ शून्यकोष्टकस्याभावा
ज्जातंवर्षादौतिथ्यादिकंपूर्वतुल्यमेव ॥
एवंदृष्टयुक्तमध्ये पुस्तकीयध्रुवकेशुद्धेयच्छेषं
भवतितत्प्रमितकोष्टकाद्ध्रुवरक्तंतिथ्यादिकं
रक्ताख्यंवल्लीचरक्ताख्या ॥ एतन्मध्ये पुस्तकीय
ध्रुवकादधस्थतिथ्यादिकंयोज्यं ॥ तल्यांव
ल्लीयोज्यातद्यथा ॥ तिथिस्थानेतिथिर्यो
ज्या । वारस्थानेवारोयोज्यः ॥ घटीषु
घटीयोज्यापलेषुपलानि ॥ ततःपलस्थानि
षष्टिभक्तेसतिफलंघटीषुयोज्यं घटीषुषष्टि
भक्तासुफलं वारेयोज्यं ॥ वारेषुसप्ततष्टे
षुशेषमभितोरव्यादिवारोज्ञेयः ॥ अत्रलब्ध
त्यागः ॥ एवंवर्षादौवारोभवति । अस्मि
न्मकरंदेसर्वत्रवर्तमानोवारोज्ञेयः ॥ तिथि
स्त्रिंशत्तष्टाशेषावर्षादौतिथिर्भवति ॥ अ
स्यैवनामांतरंशुद्धिः ॥ वल्याऊर्ध्वांकः
पञ्चविंशः षष्टितष्टः शेषावर्षादौवल्लीभव

ति ॥ तदनंतरं अस्मिन्वारादौ देशांतरसं

स्कृतिः कार्या तद्यथा ॥ रेखाद्रदेशांतर

योजनघ्नीगतिग्रहस्य भगजैर्विभक्ता ॥ ल

ब्धाविलिप्ताः खचरेविधेयाः स्वर्णपरेप्राक्

समयेविलोमिति ॥ यानि देशांतरयो

जनानि रविमध्यगत्यागुणितानिकार्याणि ॥ प

श्चादशीत्याभक्त्वालब्धपलानि वारादिपल

स्थानेरहितसहितानि कार्याणियदाग्रहे

स्थानि तदाधनानियदाधनानितदाक्षणा

नितिथिनक्षत्रयोगसंक्रांतिमहानक्षत्रेषु

ग्रहापेक्षयाविपरीतमित्युक्तत्वात् ॥ उदा

हरणं ॥ काश्यांतरदेशांतरयोजना

६४ क्षणानिसूर्यगत्या ५९।८ गुणिता

नि ३७८४ अशी ८० त्याभक्तानिलब्ध

पलानि ४७ क्षणानिदेशांतरस्थक्षणसं

स्थकत्वात्तिथौविपरीतमित्युक्त त्वात् जा

तानिधनानि ॥ रेखापुरात् स्वपुरस्यभाग

परादिगवद्धिकृत्वाक्रणधनत्वमव गंतव्यं ॥
यस्मिन्वर्षेशुध्यं कएकविंशतिमारभ्यत्रिंशत्प
र्यंतंसमायाति तस्मिन्वर्षेधिमासोज्ञेयः ॥
तद्यथा ॥ इष्टशके १५५२ एतन्मध्ये पुस्त
कीयशके १५४४ शोधितशेषं ८ शेषादध
रक्षातिथिः २८ शकादधरक्षातिथिः २७
योगः ५५ त्रिंशत्तष्टे शेषं २५ अस्मिन्वर्षे
धिमासोज्ञेयः ॥ संक्रमणवशात्मासोज्ञेयः ॥
यस्मिन्मासेसंक्रांतिर्नभवतिसअधिमासः ॥
अथउदाहरणक्रमोलिख्यते ॥ इष्टशकः
१५५२ एतन्मध्ये पुस्तकीयशकः शोधितः
शेषं ॥ ७ ॥ पुस्तकीयशकादधरक्षांकः
२७ । ५ । २६ । ४५ । शेषादधरक्षांकः ।
१७ । १ । २१ । ५२ । अनयोर्योगेजातं ॥
१४ । ६ । ४८ । ३७ । इदंदशांतरपलैः ४७
सहितंजातंवर्षादौतिथ्यादिकं । १४ । ६ ।
४१ । २४ । एवंचैत्रशुद्धचतुर्दशीशुक्रवारमा

रम्यवर्णप्रवृत्तिः ॥ शकादध स्कंवल्ली
५४ । ३६ । ३४ शेषादधस्थवल्ली ४६ ।
२८ । १५ । अनयो र्योगेजातावर्णादौवल्ली
४१ । ४ । ४९ । एवंकृताइति ॥ इदंवारादि
कंवल्लीसहितंपंचविंशतिधास्काप्यं ॥ अ
थानुक्रमेणतत्तत्पञ्चस्कृतिषिगुच्छायोज्याः ॥
तद्यथा ॥ प्रथमस्कानेशून्यकोष्ठकाधस्कंवा
रादिकंयोज्यं ॥ ००० तदधस्कावल्ली ०००
वल्लीषुयोज्या ॥ एवंद्वितीयस्कानेप्रथमको
ष्ठकाधस्कंवारादिकं ॥ ० । ४५ । ३६ । यो
ज्यंतदधस्था वल्ली । ३२ । ८ । २३ । वल्ली
योजग्रा ॥ एवमग्रेऽपि एवंकृतेसतितत्तत्पञ्चा
दौतत्तद्वारादिभवति ॥ तथाकृतेजातंप्रथम
पञ्चस्कंवारादिकं ६ । १९ ॥ २४ । वल्ली । ४१ ४
४९ । द्वितीयपञ्चस्कंवारादिकं ० । ३५ । १०
वल्ली । १२ । १३ । १२ । तृतीयपञ्चस्कवारा
दिकं १ । १९ । ५६ । वल्ली ४५ । २० । १६

एवमग्रेपिचतुर्विंशतिपचा: भवंति ॥ अधि मासश्चेत्षट्विंशतिपचाभवंति ॥ इतिनि यामकत्वात्दत्तएकरच्छानमधिकं किमर्थमुक्त मितिचेदुच्यते ॥ इष्टवर्षादिमारभ्यद्वादश मासांतेअधिमासश्चेत्त्रयोदशमासांतेवर्ष समाप्तिर्भवति ॥ अस्मात्द्वितीयदिवसे अग्रिमसौरवर्षप्रवृत्तिर्नभवतिकिंतुएकादश दिनांतरेभवति ॥ इतिकारणात्एकपचस्य चालनमंतरास्तदिवसचालनार्थमधिकमुक्तं ॥ अनयारीत्याप्रतिवर्षं एकादशतिथिवृद्धि:॥ अनयारीत्याएकादशदिनवृध्यातृतीयेवर्षेअ धिमासोनभवति ॥ अथतत्तत्पचस्यवारा दीतत्तत्पच चालनानिरहिताजिकार्याणि कुत: चालकस्यकरणत्वात् ॥ तत्तत्पचादि रुऊवल्लीषुवल्लीरच्छचालनानिधनानिकार्या णिचालनस्यधनत्वात् ॥ तद्यथा ॥ प्रति पचपंचदशकोष्टका: कार्या: ॥ तत्रप्रथम

कोष्टकस्थतिथिवारेषुएकोयोज्यः ॥ तद्य
था ॥ प्रथमकोष्टकस्थतिथिवारौतावेवत
योर्मध्येएकोयुक्तः कार्यः द्वितीयकोष्टस्थ
तिथिवारौभवतः ॥ एवंद्वितीयकोष्टस्थ
तिथिवारमध्येएकोयुक्तः तृतीयकोष्ठस्थ
तिथिवारौभवतः ॥ एवमग्रेपि ॥ प्रथम
कोष्ठस्थवारादिमध्ये अयंघट्यादिचालनां
को ० ।५।७। ३६। षष्टीस्थानेरहितः कार्यः
तद्द्वितीयकोष्टस्थघट्यादिकंभवति ॥ प्रथम
कोष्टेयथास्थितमेव ॥ एवमग्रेपि ॥ तथा
प्रथमकोष्ठकस्थवल्लीयथास्थितैव ॥ तन्म
ध्येचालनांको ।२।८। ३३। ३२। योजि
तः ॥ द्वितीयकोष्ठस्थावल्लीभवति ॥ एव
मग्रेपि ॥ एवंकृतेसतिअंतिमकोष्ठस्थंवा
रादिकंतेनैवचालकेनरहितंसत्द्वितीयपत्र
स्थवारादिकतुल्यंभवति ॥ तदाशुद्धो यं
कमः ॥ अन्यथा अशुद्धं। एवंवल्ली ॥ उ

दाहरणं ॥ प्रथमपत्रस्थवारादिकं ।१४। ६ । ४९ । २४ । तिथौवारेचएकोयुक्तः ॥ १५ । ० घटी ४९ प० २४ । एतन्मध्ये चालनांको० ५७ । ३६ । रहितः जातंद्वितीय कोष्ठस्थंवारादिकं । १५ । ० । ४८ । २६ । ५४ । एवंप्रथमपत्रस्थवल्ली ४१ । ४ । ४९ मध्येचालनांको २ । ८ । ३३ । ३२ युक्तः जाताद्वितीयावल्ली ४३ । १३ । १२ । ३२ एव मग्रेपि ॥ तथाकृतेजातं ॥ एवंकृते द्वितीयपत्रस्थतिथ्यादितुल्यं षोडशको ष्ठकस्थतिथ्यादिकंजातं ॥ अथवल्यां यज्ञर्व्यां कोभवतितत्तुल्यंतिथिसौरभस्यको ष्ठकोग्राह्यः वल्लीस्थोर्व्यां कादधस्थाया घटिकाभवति । तन्नाऽूनं तदासन्नतिर्यक्पं क्तिस्थघटिकायांतत्कोष्ठकादधस्थघटिका भिः सहांतरंकार्यं ॥ तद्वनर्णसंज्ञकं

४ १	०	५ ३	०	०	३ १	३ १	२ १	०
३ १	६	५ ३	७ ५	६ ३	२ १	४	८ ३	८ ३
२ १	५	६ ३	५ ५	२ १	८	६ ५	४	६ ५
१ १	४	७ ३	२ ५	८ ४	६	७ ४	१ ३	४ २
० १	३	८ ३	० ५	४ २	४	८ ३	७ ५	२ १
९	२	९ ३	८ ४	०	२	० ३	४ २	० २
८	१	० ४	५ ४	६ ३	१	२ २	८ ५	८ ४
७	०	१ ४	२ १	२ १	८ ५	३ १	७ १	२ १
६	६	२ ४	० ४	८ ४	६ ५	४	३ ३	४ ४
५	५	३ ४	८ ५	४ २	३ ५	६ ५	० १	२ १
४	४	४ ४	६ ३	०	१ ५	७ ४	६ ३	४
३	३	५ ४	३ ३	६ ३	९ ०	१ ३	३	८
२	२	६ ४	१ ३	२ १	७ २	० १	९ २	६ ३
१	१	७ ४	८ २	८ ४	५ ४	१ २	६ ५	४
५ १	०	८ ४	६ २	४ २	३ ४	३ १	२ १	२ ३
६ १	६	९ ४	४ २	०	१ ४	४	९ ४	०

भवति ॥ यदाअधस्थघटीमध्ये शून्यं तदाध
नसंज्ञकं अंतरंभवति ॥ अन्यथाऋणसं
ज्ञकं भवति ॥ यदाचतुः पंचाशत्तिर्यक्पंक्तौ

घटिकादिकंफलंगृहीतं तदातदधोघटि
कायाअभावात् ॥ केनसहअंतरं कार्यमि
त्याह । तिर्यक्पंक्तौशून्य घटिकायांवल्ली
स्थोर्ध्वांकतुल्यकोष्टकादधरस्थघटिकाभिः स
हअंतरंकार्यमिति ॥ अत्रोदाहरणं ॥
वल्ली । ५३ । ५६ । १० । त्रिपंचाशदधरस्थ
तिर्यक्पंक्तौचतुः पंचाशत्घटिकायाः घट्या
दिकं ॥ ८ । ५२ चतुःपंचाशत्कोष्टकाद
धरस्थतिर्यक्पंक्तौशून्यघटिकायाघट्यादिकं ॥
८ । ५ । अनयोरंतरं १३ एवंबुद्धिमताज्ञे
यं॥तदनंतरंतिर्यक्पंक्तौयाघटिकागृहीताता
वल्लीस्थघटिकामध्येशोध्याः शेषायाघटिकाः
पलानिभवंतितेनांतरेणगुण्यानिपश्चात्षट्
भिर्भक्तेलब्धानिएतानिपूर्वस्थापितघटिमध्ये
रहितानिसहितानिकार्याणितद्यथा॥ यदा
धनमंतरंतदासहितानिऋणंतदारहितानि
कार्याणि॥ एवंकृतेयाघटिकाः पलानिचभ

वंतिताः कोष्ठकस्थघटीमध्येयोजयास्ताष्टा घटिकाभवंति ॥ तिथिरविवारमुक्तंयत्राग्रि

मंवारंगच्छतितदापूर्वस्मि न्वारेषष्टिघटिकात्मिकातिथिस्स्थाप्या ॥ यदैकवारे तिथिद्वयंभवेत्तदावमदिनं ॥ तदापूर्वेणापराका र्यासास्पष्टाभवेत् ॥ अनयारीत्यानक्षत्रयोगसाधनं ॥ अथउदाहर णं ॥ प्रथमपत्रस्यप्रथमकोष्टस्थावल्ली ४१।४।४९ अत्रवल्ल्यामू र्ध्वंकिंएकचत्वारिंशद्वर्तते इतिकारणात्तिथिसौरभस्यैकचत्वा

	१४	१५	१	२	३	४	५	६	७	७	८	९	१०	११	१२	१३
वा०	शु०	श०	र०	चं०	मं०	बु०	बृ०	शु०	श०	र०	चं०	मं०	बु०	गु०	शु०	श०
घ०	५२	४६	३७	४६	४७	४९	५२	५६	६०	१	६	११	१६	२०	२३	२४
प०	२४	२५	३३	५२	३०	३१	३५	४४	०	३२	४६	५४	३१	३२	१	३४

रिं गत्कोष्ठकादधस्स्थवल्ल्यां घटिकाचतुष्टयंवर्त्त
ते इतिकारणात्तिर्यक्पंक्तौ शून्यघटिकाया
घटांकः ३ । ५ अयंअधस्स्थघटिकामध्ये
२ । ५८ नशुध्यतिअतःअपूर्वघटिकाम
ध्येशोधितः ७ पलाद्यंऋणसंज्ञं ॥ अ
नंतरेक्रियमाणेघटिस्थानेशून्यमेवावशिष्यतेव
ल्लीस्थघटिकाशून्येनगुणिताःशून्यमेवजातंष
ट्भक्तेशून्यमितिकारणात् ॥ घटीस्थानेशून्य
त्यागःक्रियतेफलंपलात्मकमंतरंगृह्यतेवल्ली
स्थघटिकादिकं । ४ । ४९ इदंतिर्यक्पंक्ति
स्थशून्यघटीभिरहितंजातं । ४ । ४९ । इद
मंतरेणगुणितं । ३३ । ४३ । षड्भक्तंलब्धा
निपलानि ५ एतानिपूर्वघटीमध्ये । ३ । ५ ।
रहितानिजातानिघटीपलानि ॥ ३ । ० । ए
तानिपूर्वस्थापितप्रथमपद्यस्यप्रथमकोष्टघटीः
फलमध्ये । ४९ । २४ । युतानिजातानिचै
त्रशुद्ध १४ भुगीघटीपलानि । ५२ । २४ । ए

वमग्रेपिबोध्यं तथाकृतिजात:प्रथम:पक्ष:एत
दुदाहरणे परिगणकेनगणितेक्रियमाणेयत्र
कुत्रापिअंकमध्ये अंतरंपततितर्हिममनदोष:
अस्माभि:शुद्धपुस्तकोपरिकृतमस्ति ॥ ॥ अ
थनक्षत्रसाधनं ॥ इष्टशकमध्ये । १५ । ५१ ।
पुस्तकीयशके शोधिते १५४४ शोधितेशेषं ७
शकात्ध्रवक्षांक: । २४ । ५ । ६ । ३८ मेषाद
धरक्षांक: । १६ । २ । ६ । २३ । अनयोर्योगे
जातं ४० । ७ । १६ । १ देशान्तरपलै: ४७
सहितं ४० । ७ । १६ । ४८ उर्ध्वांकेसप्तविं
शतिभिस्तष्टे जातं १३ तदध:सप्ततष्टे जातं ०।
एवंजातं १३ । ० । १६ । ४८ वर्षादौतिथ्या
दिकं ॥ यस्मिन्दिनेतिथ्यारंभोभवतितस्मि
न्नेवदिनेनक्षत्रयोगारंभइतिव्याप्तिनोस्तो
ति ॥ तद्दिनात्पूर्वोपरदिनेवाभवति ॥ चैत्र
शुद्ध १५ शनौहस्तनक्षत्रमदृति: ॥ शकाद्ध
रक्षावली ५३ । ५५ । २१ मेषाद्धरक्षावली

४८ । ५ । ६ । योग: ४२ । ० । ३० जातान
ख्यनवल्लीद्दंनच्चत्रादिकंवल्लीसहितंचतुर्दश
स्थानेस्थाप्यं ॥ अधिमासश्चेत्तंचदश
स्थानेस्थाप्यं ॥ अनुक्रमेणतत्तत्तच्चरखंनचलन
गुच्छायोजया: ॥ तद्यथा ॥ प्रथमस्थानेशून्य
कोष्टकादधस्थंयोज्यं ॥ द्वितीयेप्रथमं ॥ ए
वमग्रेपि ॥ तदधस्थवल्लीषुयोजया ॥ एवंकृते
जातंप्रथमपचरखंवारादिकं ॥ ० । १९ । ४८
द्वितीयपचरखं ६ । ३९ । ५८ प्रथमवल्ली
४२ । ० । ३० द्वितीयवल्ली ४१ । ३१५७ । एव
मग्रेपि ॥ अथतत्तच्चत्रादिषुवारादौतत्तच्च
चालनानिसहितानिकार्याणि ॥ वल्लीषुचा
लनानिधनानिकार्याणिप्रतिपच्चसप्तविंशति
कोष्ठका: ॥ तत्रप्रथमकोष्टेप्रथमकोष्टस्थन
च्चत्रादिकंस्थाप्यं ॥ तदधस्थातत्तच्चवल्ली
स्थाप्या ॥ तदनंतरंप्रथमकोष्टस्थनच्चत्रादि
कंयथास्थितमेव ॥ तन्मध्येएकोयुक्त: का

र्यः । द्वितीयकोष्टस्थनक्षत्रवारौभवतः ॥ एव मग्रेपि ॥ तथाप्रथमकोष्टस्थघटिकायथास्थि ताएव ॥ तन्मध्येअयंघट्यादिश्चालनांको ० । ४४ । ४८ युक्तःसन्द्वितीयकोष्टस्थंघट्या दिकंभवति ॥ तथाप्रथमकोष्टस्थावल्लीयथा स्थितैव ॥ तन्मध्येयं घट्यादिश्चालनांको २ । १३ । १६ । योजितःसन्द्वितीयकोष्ट स्थावल्लीभवति ॥ एवमग्रेपि ॥ उदाहरणं ॥ प्रथमकोटस्थनक्षत्रादिकं १३ । ० । १६ । ४८ वारेएकोयुक्तः । नक्षत्रेएकोयुक्तः ॥ १४ घटी पलं १६ । ४८ एतन्मध्येचालनांको ० । ४४ । ४८ युक्तःजातंद्वितीयकोष्टस्थंन क्षत्रादिकं १४ । १ । १७ । ३२ । ४८ एवंप्र थमपक्षस्थवल्ली ४२ । ० । ३० मध्येचालनं २ । १२ १५ ३३ युक्तंजाताद्वितीयावल्ली ४४ । १२ । ४६ । ३३ । एवमग्रेपि ॥ प्रथम कोष्टस्थावल्ली । ४२ । ० । ३० । नक्षत्रसी

रभसग्रद्विचत्वारिंशत्कोष्टकादधस्त्थभुक्तग्रघ
टिकायाघट्याद्यंकः १ । ४७ अधस्थांकः
१ । ४२ अंतरं ५ ऋणं अनेनवल्लीस्थघटी०
३० । पलानिगुणितानि १५० षष्ट्याभक्तफ
लानि २ । ३० । षड्भिर्भक्तेपलानि ० । २५
पूर्वघटिकामध्ये १।४७ रहितानि १।४६।३४।
एतानिपूर्वस्थापितप्रथमपक्षस्यप्रथमकोष्ट
स्थघटीपलमध्ये १६ । ४८ युतानिजाताघटि
का १८ । ३५ एवंचैवमुद्ध १५ मनोहस्तन
क्षत्रस्यघटिकादि ॥ एवमग्रेपि ॥ ॥इतिन
क्षत्रसाधनं॥अथयोगसाधन ॥ इष्टशक१५।५१
मध्ये पुस्तकीयशके १५४४ शोधितेशेषं ७
शकादधस्थांकः २४ । ५ । ११ । ५७ शेषाद
धस्थांकः २६ । २ । ५ । ८ शकादधस्थावल्ली
५३ ।५६। ३८ शेषादधस्थावल्ली ४८।२।२८
वारादिकयोगेजातं ।४०।७।१७।० देशांत
रपलैःसहितैः ४० । ७ । १७ । ४७ ऊर्ध्वा

केसप्तविंशतितष्टेजातं १३।७।१७।४७।
वारेषुसप्ततष्टेजातंपूर्णं ॥ वल्लीयोगः
४१।४८ ।६। योगादिकंवल्लीसहितंच
तुर्दशस्थानेस्थाप्यं ॥ अधिमासश्चेत्पंचदश
स्थानेस्थाप्यं ॥ अथानुक्रमेणतत्तत्पच
स्थयोगगुणायोजनाः ॥ तद्यथा ॥ प्रथमस्थाने
शून्यकोष्ठकादधस्थंवारादिकं।०।०।०।
योजितेजातं ०।१७।४७। वल्लीषुयोजि
तावल्ली।४१।५८ ।६। एवंद्वितीयकोष्टे
प्रथमकोष्ठस्थंवारादिकं ४।२७।२४।
योजितं।४।४५।११। वल्ली ५।५।२६।२५।
वल्लीषुयोजिताजातावल्ली ३ ७।२६।१।
एवमग्रेपि ॥ प्रथमस्थयोगादिकं १३।०।
१७।४७। योगस्थानेएकोयुक्तःवारेएको
युक्तः घटीपलमध्ये ।१८।४७ घटयादिह्रा
सनांको ।३।२५।४६। रहितःजातंद्वि
तीयकोष्टकस्थंयोगादिकं १४ ।१। १४।

२१ । १५ एवंप्रथमपच्चस्कुवल्लीमध्ये चालनां
की २ । ३ । १३ । १८ । योजित ंज.ताद्विती
यकोष्टस्थावल्ली ४४ । २ । ११ । ८ एवमग्रे
पि ॥ प्रथमकोष्टस्कुावल्ली ४१ । ५८ । ६ योग
सौरभस्यैकचत्वारिंशत्कोष्टकादधस्कुचतु :
पञ्चाशतघटिकायाघट्यांक: १ । ४२ । अध
स्फुटांक: १ । ३७ अंतरंकृरणेनअनेनवल्ली
स्कुघटीपलानि ५ । ६ गुणितानिषट्भक्तेल
ब्धपलानि ४ । १५ एतानिपूर्वघटिकामध्ये
१ । ४२ । रहितानि १ । ३८ जातानिघटी
पलानिएतानिपूर्वस्कुापित घटीपलमध्ये यु
तानिजातानिचैत्रशुद्ध १५ घनीव्याघातयो
गघटी १९ पलानि २५ एवमग्रे पितथाज्ञ
तेजात:प्रथमपच्च: ॥ अथेष्टतिथ्यादिसाधनं॥
वर्षमध्ये यस्मिन्मासेयातिथिरपेच्चतेतत्तिथि
पर्यंतंचैत्रादिप्रतिपदमारभ्यतिथय:संख्यापत्रा:
॥ ता:वर्षादितिथ्याद्दीना:कार्या:शेषा:सौरव

र्षादिरिष्टदिनपर्यंतंतिथयोभवन्ति ॥ अभीष्ट नक्षत्रयोगसाधनेतास्तिथयोदिष्टाः एकचष ट्त्रिंशद्दंशेनहीनाः ॥ अपरत्रद्वाविंशांशेन युताःकार्याः । निरवयवेनोभयत्रापिवर्षादि तोनक्षत्रयोगाभवंति ॥ तिथयःपंचदशभक्ताः कार्याः ॥ नक्षत्रयोगौसप्तविंशतिभक्ताःफलं निरवयवंग्राह्यं तेतिथिनक्षत्रयोगकोष्टाःस्युः। एतत्कोष्टकादधसञ्छन्दस्युक्तसञ्छंवारादिकं सञ्छाप्यं ॥ वल्लीचसञ्छापरा ॥ वारादिकमधो वर्षादिसञ्छदेशांतरसंस्कृतंवारादिकंयोज्यं वल्लोपुनर्ल्लीयोजना ॥ तदनंतरंवारस्थानेपंच दशभागावशेषास्तिथियोगयुक्ताःकार्याः ॥ वारस्थानेसप्तविंशत्तष्टंकार्यंएवंनक्षत्रयोगौ वर्षादिस्थनक्षत्रयोगाभ्यांसहितौकार्यौ ॥ सप्तविंशत्यधिकेसप्तविंशतितष्टंकार्यंअभीष्ट नक्षत्रयोगौभवतः ॥ अभीष्टतिथिस्तुक्षाय तेएवेतिनतदानयनेयत्नोविधेयः ॥ वारादि

कमघोस्वस्ववर्षादिसच्छेद्येमान्तरसंस्कृतंवा
रादिकंयोज्यं वल्लीषु वल्लीयोजना ॥ वार
स्छानेशेषानक्षत्रयोगायुताःकार्याः ॥ वार
स्थानेसप्तभिस्तष्टं कार्यं ॥ तदनन्तरंस्वस्वचा
लकाःशेषतिथ्यादिनागुण्याः ॥ चालकस्वेत्थ
नस्तदाघटिस्थानेयुक्ताःकार्याः ॥ ऋणेरहि
तःयदानशुध्यतितदावारादेकोग्राह्यः ॥
एवमेववल्ली ॥ एवंतिथिनक्षत्रयोगानांवा
रादिकंभवति ॥ वल्लीसहितं ॥ अस्मात्
प्राग्वत्स्वस्वसौरभोपरिघटिकाः साध्याःअ
भीष्टतिथ्यादेःस्पष्टाघटिकाभवंति ॥
॥ उदाहरणं ॥ शके १५५१ वैशाखकृ १०
वल्या ध्यानयनंतच्चैत्रशुद्ध १ प्रतिपदमार
भ्यदशमीपर्यंतमिष्टतिथयः ॥ २५ वर्षादि
तिथ्या १४ हीना ११ पंचदशभिर्भक्ताः फलं०
शेषं ११ तिथिगुरुस्थं शून्यकोष्ठकादधस्थं
वारादिकं ॥ ०।०।० वल्लीच ०।०।०।

इदंवर्षादिकंवारादिभिः । ६ । १९ । २४ यु
तंवारस्थानेशेषतिथि ११ भिर्युक्तं सप्ततष्टंजा
तंवारादिकं ३ । ४९ । २४ । वल्लीयोजिता
४१ । ४ । ४९ चालकः ० । ५७ । ३६ शेष
तिथिभिर्गुणितः ।१०। ३३ इदंघटीस्थानेर
हितंजातं ३।३८।५१। वल्लीस्थानेचालकः
२ । ८ । ३३ । ३२ शेषतिथिभिर्गुणितः
२३ । ३४ अनेनवल्लीयुक्ताजातावल्ली ४ । ३८
। ५२ आभ्यांप्राग्वज्जातावैशाखकृष्ण १० बु
धेघटिका १६ पलानि २१ एताः पूर्वा नीत
तुल्याजाताअस्यांतिथौनक्षत्रयोगानयनं ॥
शेषतिथयः ११ स्वषट्त्रिंशदंशेनरहिताजा
ताः ११ पुनस्ताएवतिथयः स्वद्वाविंशत्यंशेन
युक्ता ११ जातौनक्षत्रयोगौ ॥ अनयोर्लब्धं
सप्तविंशतितष्टंफलंशून्यकोष्टकः । नक्षत्र
गुरुस्थंशून्यकोष्टकादधस्थंवारादि ।०।०
।० वल्ली ।०।०।०। योगगुरुशून्यकोष्टस्थं

वारादि ॥ ०० । ० वल्ली । ० । ० । ० नक्षत्रा
दिकंवारादिकंवारस्थानेशेषनक्षत्रैर्युतं ११
। ० । ० इदंवर्षादिस्थकोष्ठस्थनक्षत्रवारादि
भि० । १६ । ४८ । युतंसप्ततष्टंवारादिकं
४ । १६ । ४८ वल्लीषुवल्लीयुक्ता ४२ । ० । ३०
जातावल्ली ४२ । ० ३० एवमेवजातंयोगवा
रादिकं । १७ । ४७ वल्ली ४१ । । ५८ । ६
नक्षत्रचालकः । ४४ । ४८ शेषनक्षत्रैर्गुणि
तः ८ । १३ इदंघटीस्थानेयुतंजातंनक्षत्रवा
रादिकं ४ । २५ । १ वल्लीचालकः ।२।१२।
१६ । ३३ शेषनक्षत्रैर्गुणितः २४ । १५ । २
। ३ अनेनवल्लीयुताजातावल्ली ६ । १५ । ३२
पूर्वानीतनक्षत्रमध्येवर्षादिस्थनक्षत्रं १३ युतं
जातं २४ शततारकानक्षत्रं ॥ एवंप्राग्वज्जा
तं ॥ वैशाखकृष्णैकादश्यांगुरौशततारका
नक्षत्रस्यघटिकाः ३ पलानि ११ अथयोगवा
रादिस्थचालकः ॥ ३ । २५ । ४६ शेषैर्गुं

णित: ३७।४३।३६ दृष्टंघटीसुक्षानेरहितं जातं ३।४०।४ वल्लीस्यचालक: २।३। १३।८ शेषयोगैर्गुणित: ३२।२५।२४। २८ अनेनवल्लीयुताजाता४।३४।३० पूर्वा नित्ययोगमध्ये ११ वर्षादिस्ययोगेयुक्तेजात: भुक्तयोग: ॥ २४ एवंजातंवैशाखकृष्णादश म्यांवुधेयोगघटिका: १२ पलानि १० कदा चिन्नक्षत्रयोगौअग्रिमतिथौगच्छत: तदाशे षनक्षत्रयोगयोरेकोरहित:कार्य: ॥ अथसं क्रान्तिमहानक्षत्रसाधनं ॥ दृष्टमक १५।५१ मध्ये पुस्तकीयमकं १५।४४ शोधितशेषं ७ मकाद्यभसंवारादिकं ॥ ५।४१।१७ शेषाद भसंवारादिकं १।४८।४० अनयोर्योगेजातं ०।२९।५७ देशान्तरपलै: ।४७ सहितंजातो ऽदप:।०।३०।४४। अयंद्वादशस्थोप्य:क्रमेणमेषा दिद्वादशसंक्रान्तिषु पर्युत:कार्य: द्वादशसं क्रान्तय:स्यु:अब्दपमध्ये मेषसंक्रान्तिश्च पक्षो

००० युक्तः जातामेषसंक्रान्तिः ०।३०।४४ एवं चैत्रशुक्लपौर्णिमासत्रांशनौश्चासुघटीषुमेषसंक्रान्तिप्रवेशः ॥ वृषसंक्रान्तिक्षेपकः २।५७।१ अब्दपमध्येयुतोजातः।३।२७।४५। भौमवारेश्चासुघटीषु २७ ।४५ वृषसंक्रान्तिप्रवेशः ॥ एवंमिथुनादिष्वपि ॥ एवमब्दपः सप्तविंशतिस्थानेस्थाप्यः॥ अश्विन्यादिसप्तविंशतिक्षेपकैर्युक्तः कार्यः तत्तन्नक्षत्रप्रवेशोभवति । अश्विनीक्षेपकः ०।०।० अब्दपमध्ये ०।३०।४४ युक्तः अश्विनीप्रवेशः। एवमग्रेपि ॥ चैत्रशुक्ल १५ शनौश्चासुघटीषु ३०।४४ अश्विनीप्रवेशः ॥ संक्रमात्संक्रमस्त्रिंशद्दिनांतिप्रायोभवति ॥ नक्षत्रान्नक्षत्रप्रवेशश्चतुर्दशदिनांतरेभवति ॥ अतस्त्रिंशद्दिनांतरेचतुर्दशदिनांतरेस्वस्ववारक्रमेणराशिनक्षत्रप्रवेशौलेख्यौ ॥ अथसायनसंक्रमणसाधनं ॥ यस्मिन्राशौसायनसङ्क्रा

न्तिरपेक्षतेतद्राशावयनांशाःशोध्याः। सरा
श्यादिः सूर्यौभवति ॥ तदासन्नपञ्चांगाव
धिस्यसूर्येणसहांतरंकार्यं ॥ तस्यकलाः का
र्याःसूर्य्यगत्याभाज्याः फलंदिनाद्यंग्राह्यं
तदवधिस्यवारादौसहितंरहितंकार्यं ॥ त
द्यथा ॥ यदावधिस्यसूर्याटूनोभवतितदास
हितं। अधिकेरहितंकार्यमिति ॥ तस्मि
न्वारेसायनसंक्रांतिर्घटिकाभवंति ॥ उदाह
रणं ॥ शकः १५। ५१ सायनवृषसंक्रांतिः
साध्यते ॥ अयनांशाः १६। ५७ एकराशी
मध्येशोधिताजातः सूर्यः। ०। १३। ३ अ
स्यासन्नोवैशाखकृष्णा ३ शनौअवध्यर्कः ०।
१३। ३८। ३६ अनयोरन्तरंकलाः ३५।
३६ अवधिस्यार्कःगतिपलाककलाभिः ५८।
१२ भक्ताः फलंदिनाद्यं ० ३६। ४५ अवधि
स्यवारादिकमध्ये ०। २६। २७ रहितंजा
तःवैशाखकृष्ण १२ भृगौसायनवृषसंक्रांति

घटिका: ५२ । ४२ अस्याप्रशंसा ॥ तास्वेव पुण्यातिशयंमुनींद्रावशिष्टमुख्याजगदुर्महांतः ॥ सद्युक्तियुक्तंचविलोकयंतिदः पदंनचैतद्व्यवहारयोग्यं ॥ इतिदिवाकरपद्यं ॥ अथ गृहसाधनं ॥ तत्रादौवल्लीसाधनं ॥ इष्टशकसध्ये पुस्तकीयशकेशोधितेयच्छेषंतत्प्रमितकोष्टकादधस्थांकमध्ये पुस्तकीयशकादधस्थांकोयोजितस्तदर्धंस्तद्वारयोर्योगः कार्यः रव्यादिवर्तमानोवारोज्ञेयः ॥ एवंकृतेइष्टवर्षात् प्रथमवर्षेफाल्गुनीपौर्णमास्युत्तरंयामावास्यातस्यामागतवासरेअर्धरात्रसमयेगृहवल्लीभवति ॥ कदाचित्पूर्वपरदिनेवाभवति यस्मिन्दिनेआगतवासरोभवति ॥ तस्मिन्दिनेगृहवल्लीज्ञेया ॥ अत्रवारस्यैवप्राधान्यं ॥ तदनन्तरंएतद्वल्लीस्थदिनमारभ्यमेषसंक्रांतिदिनपर्यंतंअन्तरालदिवसैर्वल्लीचतुर्थांकोपुनःकार्यः सामेषसंक्रान्तावर्धरात्रसम

येगृहवल्लीभवति ॥ मेषसंक्रान्तिवल्लीचतुर्थां
केसप्तयोजिताः सप्तदिनान्तरेवल्लीभवति ॥ ए
वमग्रेपि ॥ अत्रभिन्नवल्ल्युपरिसंख्याःस्पष्टा
गृहाःसाध्याः ॥ अथमेषसंक्रान्तिदिवसेमध्य
मागृहाःसाध्याः ॥ देशान्तरबीजसंस्कृताः
कार्याः ॥ तेषुसप्तगुणिताःस्वस्वमध्यगति
योजिता ॥ तेअग्रिमावधिस्थाभवन्ति ॥ एवम
ग्रेपि ॥ अथान्यस्मिन्मासेयस्मिन्पक्षे गृ
हचालनमपेक्ष्यते ॥ नतत्पक्षमासचालना
निप्रथमगृहदिनवल्ल्यांयोज्यानि ॥ एवंकृते
तत्पक्षेमासेगृहवल्लीभवति ॥ यस्मिन्दिने
गृहसाधनमपेक्ष्यतेतावद्भिर्दिनैर्वल्लीचतुर्थां
कोयुक्तःतावद्भिर्दिनैर्वारोयुक्तःसप्ततष्टःका
र्यः ॥ एवंकृतेइष्टवारःसएववल्लीस्थोवारआ
यातितदाभीष्टदिनेगृहवल्लीभवति ॥ यदाअ
भीष्टवारोनायातितदादिनद्वयेनएकेनदिने
नवावल्लीचतुर्थांकोयुक्तःकार्यःयथाभीष्टोवारः

आयातितथैवकार्यः ॥ पञ्चवल्लीसंस्कारश्च
चशुद्धप्रतिपदमारभ्यप्रवर्तते ॥ इयंगृहवल्ली
पूर्वमेवचतुर्दश्यांअमावास्यायांवाआयाति ॥
इतिकारणात् ॥ अयंसंस्कारउक्तः ॥ अथ
वारानयनं ॥ गृहवल्लीषष्ट्यासर्वार्णताकार्या
हरगणोभवति ॥ पश्चात्सप्ततष्टेवच्छेषंतत्प्र
सितशुक्रवारमारभ्यवर्तमानोवारोज्ञेयः ॥
अत्रोदाहरणं ॥ शके१५३४ वैशाखशुद्ध १५
गृहसाधनंक्रियते ॥ इष्टशक १५३४ मध्ये पु
स्तकीयशके १५१४ शोधितेशेषं २० शेषा
ब्दघस्रांकः ०।२।२।४ वारः २ शकाद
घस्रांकः ७।५६।८।५२ वार ५ अनयो
र्योगः ७।५८।१०।५ वारयोर्योगः ७ सप्तत
ष्टः शनिवारेजातावल्ली ७।५८।१०।५६
। एतन्मध्ये वैशाखशुद्ध पौर्णमासीस्यपञ्चव
ल्ली ।०।०।०।४४ युताजातावैशाखशुद्ध
१५ अर्धरात्रसमयेगृहवल्ली ७।५८।११।४१

वारेषु ० वारो २ युक्तः २ जातःसोमवारः ॥ इयंग्रहवल्लीरव्यादिसर्वग्रहसाधनेउपउक्ता ॥ अत्रेदमवधेयं ॥ प्रथमतश्चैत्रादीनिकावटग्रहदिनवल्लीतोवक्ष्यमाणरीत्यासूर्यःसाध्यःसयदिअपेक्षितार्कसमस्तदाशुद्धाअन्यथाअशुद्धा ॥ यदिचार्कःएकराशिन्यूनाधिकोतदावल्लीतस्तांकिखरामायोज्याःशोध्याःपरेपिक्रमाइयंदेयंदेयंवा ॥ उदाहरणं ॥ इष्टशकः १५५८ उक्तवज्जातावल्ली ८।०।३६।३७। वारश्च ५ वल्ल्यस्पष्टसूर्यः ।१०।२६।४५।२२। अपेक्षितमीनार्कादूनदूतिवल्लीचतुर्थांकेखरामायोजिताजातावल्ली ८।०।३७।७ इययोजनाद्वारश्च ० एतद्वल्युस्पष्टसूर्यः ११।१८।२६।२७ अपेक्षितार्कसमद्युति १५५८। अस्मिन्चैत्रादितःप्रागसाधांवल्लीशनौजाताशुद्धाएवमधिकत्वेद्रष्टव्यं ॥ अतएवोक्तंदिवाकरेण ॥ अपेक्षितार्कादिति ॥

॥ अथग्रहसाधनं ॥ स्वस्ववाटिकायांवल्ली
यचतुर्थांकःतत्प्रमितकोष्टकस्थाश्चत्वारोंकास्था
प्याः ॥ तदनंतरंवल्लीतृतीयांकतुल्यकोष्टकस्थ
प्रथमांकंविहायचत्वारोंकास्थाप्याः ॥ ततोव
ल्लीद्वितीयांकतुल्यकोष्ठस्योर्ध्वांकद्वयंविहा
यचत्वारोंकास्थाप्याः । ततोवल्लीप्रथमांक
तुल्यकोष्टस्योर्ध्वांकद्वयंविहायचत्वारोंका
स्थाप्याः ॥ ऊर्ध्वांकास्त्याज्याः ॥ ततस्तेषांयो
गःकार्यः । ऊर्ध्वांकषष्ठ्यधिकःषष्टितष्टःकार्यः
साग्रहवल्लीवक्ष्यादिर्भवति ॥ रविचंद्रादिवल्ली
भिन्नालेख्याः ॥ अग्रेउपयुक्तत्वात् ॥ तदनंत
रंग्रहवल्लीषट्गुण्याअंशादिकंस्यात् ॥ अंशा
निंभक्तानाराशयोभवंति ॥ एवसर्वेरावस
मयेराश्यादिग्रहाभवंति ॥ चंद्रोच्चबुधभृगु
वल्लीनांविशेषः ॥ उक्तवच्चंद्रोच्चवल्लीकार्या ॥
तस्याऊर्ध्वांकेपंचचत्वारिंशद्युक्ताकार्यातद
नंतरंचंद्रवल्लीमध्येशोध्यातदनंतरंषड्गुणि
ताकार्याचंद्रोच्चंभवति ॥ यदावल्लीमध्येवल्ली

नशुध्यतितदोर्ध्वोषष्ठियुताकार्या॥ बुधशुक्रो
चवल्लीरविवल्लीमध्येशोध्यातदनंतरंषड्गुणि
ताकार्याबुधशुक्रयो:शीघ्रोच्चंभवति॥ एवंग्र
हसाधनांतेरेखास्वदेशांतरयोजनघटिकादि
नादेशांतरसंस्कार:कार्य:॥ अथरविचं
द्राभावाच्चरसंस्कारोनभवति॥ उदाहर
णं॥ शके १५३४ वैशाखशुद्ध १५ वल्ली
७।५८।११।४० रविवाटिकायांचत्वारिं
शत्कोष्टकादधस्यांक: ६।३४।१४।४७
एकादशकोष्टादधस्थांकाद्यंकंविहायचत्वा
रोंका: ४८।२४।५८।३९ अष्टपंचाश
त्कोष्टकादधस्थांक: ३८।५८।२०।३४
सप्तसकोष्टादधस्थांक: १।५२।८।१४
चतुर्णांयोगेजातारविवल्ली १२।५।६९।
४१।५४ ऊर्ध्वांकेषष्टितष्टेशेषं ५।६९।४१
।५४ इदंषड्गुणंजाताअंशा: ३४।५८।११
२४ अंशाखिंशद्भक्ता: लब्धंराशय: एवंरा

स्याद्योरविः १ । ४ । ५८ । ११ । चंद्रवल्ली ३५ । २ । १२ । १२ चंद्रः ७ । ० । १३ । १२ चंद्रोच्चवल्ली ५७ । ४१ । ६ । ३७ ऊर्ध्वांकि शरवेद ४५ युक्ताजाता ४२ । ४१ । ६ । ३७। इदंचंद्रवल्लीमध्ये ३५ । २ । १२ । १२ । र हितंजातं ५२ । २१ । ५ । २४ उच्चः १० । १४ ३३ भौमवल्ली ४८ । ५३ । ३६ । १८ भौमं ८ । २८ । २१ । ३८ बुधोच्चवल्ली ५१। ३४ । ३३ । ५४ रविवल्ली ५ । ४८ । ४८ । ५४ मध्ये शुद्धाजातंबुधशीघ्रोच्चं २ । २५ । ३० । ४८ । गुरुवल्ली २१ । ४३ । ३१ । ५८ । गुरुः ४ । १० । २१ । १२ । शुक्रोच्चवल्ली ४३ । ११ । ३० । १८ । रविवल्लीमध्ये शोधिता जातं शुक्रशीघ्रोच्चं ४ । १५ । ११ । ८ । शनि वल्ली ५४ । १७ । ४१ । २ शनिः १० । २५ । ४६ ६ । केतुवल्ली ३७ । ३० । ४४ । ४१ । के तुः ७ । १५ । ४ । २८ अयंराशीषट्कयुक्तो

जातोराहुः १।१५।४।२८ अथवाकेतुव
त्यामूर्ध्वं केचिंशं३०द्युक्तोराहुवक्रीभवति।
काश्यांदेशांतरयोजनानि ६४। ऋणानिरे
खाख्यदेशांतरयोजनघ्नोगतिर्ग्रहस्याभ्रगजैर्वि
भक्ता॥ लब्धाविलिप्ताः खचरोविधेयाः प्रा
च्यामृणंपश्चिमतोधनंचइत्यादिनादेशांतरक
लाः ४७ ऋणंदेशांतरसंस्कृतोरविः १।४।
५७।२४। चंद्रः ७।०।२।४० उच्चं १०
।१४।६।३८ भौमः ९।२९।२१।१२।
बुधोच्चं २।२५।२७।३१। गुरुः ४।१०।
२१।८। शुक्रोच्चं ४।१४।५८।५२ श
निः १०।२५।४६।५। राहुः १।१५।४
।३०। इष्टशकमध्ये १५३४ नवसप्तेंदुरामाः
३१।७९ योजिताजातंकलिगतं ४७१३
कलिगतस्यसहस्रांशो १००० शादिः ४।४२
।४३। शनिबीजधनं॥ एतत्त्र्यंशे १।३५।१५
सहितंजातंबुधोच्चधनंतस्यधनं ६।१७।१

शनिवीजव्यंशेनरहितंजातं ३ । ८ । ३१ रुट
यंगुरोः ॥ शनिवीजंशुक्रोञ्चकरणं ४ । ४२ ।
४६ बीजसंस्कृतंरवोञ्चं २ । १ । ४४ । ३२ ।
गुरुः ४ । ७ । १२ । ३७ । शुक्रोञ्चं ४ । १० ।
१७ । ७ । शनिः ११ । ० । २८ । ५१ ॥ अथ
क्षेत्रविशेषउच्यते ॥ यदागृहदिनवल्लीअङ्क
चतुष्टयमधोशून्यमायातितदागृहसाधनंकथं
कार्यं ॥ यतोगृहवाटिकायांशून्यकोष्टकोना
स्ति ॥ यदीशून्यकोष्टकमस्तीतिचेत्तत्रशून्य
स्थानेपष्टिर्वर्तते ॥ इतिकारणात्शून्यकोष्ट
कयाभावाच्छून्यस्थानेफलाभावः ॥ तत्रअङ्क
त्रययोगेगृहवल्लीभवति ॥ वाटिकायामंकवाटि
कायामंकगृहणेशून्यस्थानेएकैकमंकं विहाय
योजयमित्यनुवर्तते ॥ यदाशून्यस्थानेपष्टि
स्थाप्यतेतदाशून्यकोष्टकादधस्तांकोग्राह्यः ॥
एवमंकचतुष्टययोगेगृहवल्लीभवति ॥ एवंप्र
कारद्वयेतुल्येभवतिवल्ली ॥ कल्पितावल्ली

७ । ५८ । ० । ४० । रविवाटिकायांचत्वा रिंशत्कोष्टकादधस्थांक: ६ । ३४ । १४ । २७ । अष्टपञ्चाशत्कोष्टकादधस्थांक: ३८ । ५८ । ० । ३४ सप्तमकोष्टकादधस्थांक: ३१ । ५२ । ८ । १४ । एषांयोगेजातावल्ली १७ । २४ । ४३ । १५ । अथवाग्रहदिनवल्ली ७ । ५७ । ६० । ४० चत्वारिंशत्कोष्टादधस्थांक: ६ । ३४ । १४ । २७ । शून्यकोष्टकादधस्थांक: ५१ । २१ । ४१ । ४४ । सप्तपंचाशत्कोष्टकाद धस्थांक: ३१ । ५२ । ८ । १४ एषांयोगेजाता वल्ली १७ । २४ । ४३ । १५ । अथवाग्रहदिन वल्ली ७ ।५० ६० । ४० चत्वारिंशत्कोष्टादध स्थांक: ६ । ३४ १४ । २७ । शून्यकोष्टकाद धस्थांक: ५१ । २१ । १४१ । ४४ ।सप्तपंचाश त्कोष्टकादधस्थांक: ४७ । ३६ । ३८ ४९ । सप्तमकोष्टकादधस्थांक: ३१ । ५२ । ८ । १४ ।एषांयोगेजातासैवरविवल्ली१७ । २४ ।

४३ । १५ एवं सर्वग्रहेषु शून्यस्थाने शून्यकोष्टकफलंचेत्तत्तुल्यतेतदाइयंवल्लीसंपद्यते ८। ४६ । २४ । ५६ । तस्मादियमशुद्धा ॥ एतदुत्पन्नरवेर्विसंवादात् ॥ यदावल्ल्यामंकत्रयेशून्यं ॥ तदाऽजस्व किमभिमतकोष्टकस्यअधस्थांकमध्ये अंकत्रयंत्यक्त्वाचत्वारिंकाग्राह्याः सैवग्रहवल्ली ॥ अथरवेर्द्दोः स्पष्टीकरणं ॥ मंदोच्चं रविमध्यमशोध्य मंदकेंद्रं भवति तस्य भुजांशाशाः कार्याः ॥ भुजांशतुल्यकोष्टकादधस्थभागाद्य फलंग्राह्यं ॥ तदग्रिमकोष्टकस्थफलेनसहांतरं कार्यं ॥ तेनांतरेणभुजांशादधस्थं कलाद्यंगुण्यं षष्ठ्याभक्तं फलंकलाद्यंग्राह्यं एताः कलाः पूर्वस्थापितफलमध्येयुक्ताः कार्याः ॥ अग्रिमकोष्टकस्याधिकत्वात् ॥ अंशाद्य मंदफलंभवति ॥ मेषादिषट्केकेंद्रेऋणं॥ तुलादिषट्केधनं ॥ अनेनसंस्कृतोरविःस्पष्टोभवति ॥ अथगतिसा

धन ॥ फलादधस्कं कलाद्यंगतिफलंग्राह्यं तदग्रिमांतरेणभुजांशाधस्यं कलाद्यंगुण्यंष ष्ट्याभाजंरफलंकलाद्यंग्राह्यं एता:कला: पूर्व स्थापितगतिकलामध्येरसहितारहिता: का र्या: अग्रिमकोष्टकवशात् ॥ इदंस्वकीयम ध्यगतौकर्कादिकेंद्रे धनं ॥ मकरादौक्टणं ॥ सास्पष्टागति: ॥ अनयारीत्याचंद्रस्यस्पष्टी करणं ॥ अथोदाहरणं ॥ रवेर्मंदोच्चं २। १७। १७। ०। रविमध्येरहितंजातंरविमं दकेंद्रे १०। १७। ४०। २४ अस्यभुजांशा: ४२। ११। २४ द्विचत्वारिंशत्कोष्टकादध स्थंफलं १। २८। ३। अग्रिमकोष्टकस्थंफ लं ॥ १। २९। ४६। अन्तरं १। ४३ अनेन कलाद्यं ११। ३६ गुणितं ३३। ३८। षष्टि भक्तंफलंकलाद्यं ०। ३३। ३८। इदंपूर्वस्था पितफलमध्ये १। २८। ३। सहितंजातंर वेर्मंदफलं १। २८। ३६। तुलादिकेंद्रत्वा

रधनंअनेनसंस्कृतोजातःस्पष्टःसूर्यः॥१।६
।२६।०।कलादधरस्थंगतिफलं १।३८।
अग्रिमांतरेणविकलात्मकेनकलाद्यं १९।
३१।गुणितं ३९।१२। षष्टिभक्तंअग्रिमां
कस्यन्यूनत्वात्गतिफलमध्ये १।३८।र
हितंजातंगतिफलं १।३७ मकरादिकेंद्र
त्व त्स्वर्णंअनेनमध्यमागतिः ५९।८।सं
स्कृताजातास्पष्टागतिः ५७।३१। अथचंद्र
स्पष्टीकरणं ॥ चन्द्रोच्चं चंद्रमध्ये शोधितंउ
च्चं १४।६।२८ चंद्रः ७।०।२।४०
जातंचंद्रस्यमंदकेंद्रं ८।१५।५६।१२।
उत्क्रमज्यान्दफलंधनं ४।५३।५३ अनेनसं
स्कृतोजातःस्पष्टचन्द्रः ७।४।५६।३३ ग
तिफलं १६।५७ धनंअनेनसंस्कृतामध्या
गतिः ७।९०।३५ जातास्पष्टाचंद्रस्यग
तिः ८०७।३२॥ अथभौमादीनांस्पष्टीक
रणं ॥ तत्रगुरुभौमशनीनांशीघ्रोच्चंमध्यमो

रविः ॥ बुधशुक्रयोःपूर्वंसाधितमस्ति ॥ यो मध्यमोरविःसएवबुधशुक्रौ ॥ ग्रहमध्येही नंशीघ्रोच्चंकार्यंशीघ्रकेंद्रंभवति ॥ षट्भाधि कंद्वादशराशिभ्यःशोध्यंषट्भान्यूनंयथास्थि तमेव ॥ तस्यांशाःकार्याःअंशप्रमितकोष्ठ कादधस्थशीघ्रफलंभागादंरस्थाप्यं ॥ अग्रिमां तरेणकलाद्यंगुण्यंषष्ठिभक्तंफलंकलाद्यंग्रा ह्यं ॥ तत्फलंपूर्वस्थापितफलमध्येरहितंस हितंकार्यं ॥ अग्रिमकोष्टवशात् ॥ तदंशाद्यं शीघ्रफलंभवति ॥ मेषादौऋणं ॥ तुलादौध नं ॥ अस्यार्धेनमध्यमःसंस्कृतःकार्यः ॥ शीघ्र फलार्द्धसंस्कृतोभवति॥ तदनन्तरमेतन्मध्ये म न्दोच्चंशोध्यंमंदकेंद्रंभवति॥ षड्भाधिकंद्वा दशराशिभ्यःशोध्यं तस्यांशाःकार्याःतत्प्रमि तकोष्टकादधस्थमंशाद्यंमंदफलंग्राह्यं ॥ अ ग्रिमांतरेणकलाद्यंगुण्यं ॥ षष्टिभक्तंकला द्यं ॥ तत्पूर्वस्थापितफलमध्येरहितसहितं

कार्यंमग्रिमकोष्टवशात् ॥ तन्मंदफलंभवति
इदंयथागतंधनर्णसंपूर्णमध्यग्रहेदेयंस्पष्टमंदः
स्पष्टोभवति ॥ इदंमंदफलंपूर्वंशीघ्रफलमध्ये
धनंचेत्धनं ॥ ऋणंचेदृणंदेयं ॥ द्वितीयशी
घ्रफलसाधनेशीघ्रकेंद्रंभवति ॥ अथवाशी
घ्रोच्चंमंदस्पष्टमध्येशोध्यंशीघ्रकेंद्रंभवति ॥
अस्मात्पूर्ववत्शीघ्रफलंकार्यं ॥ तन्मन्दस्पष्ट
ग्रहेदेयंस्पष्टग्रहोभवति ॥ अथगतिसाधनं ॥
मंदफलसाधनेयन्मंदांकांतरंतेनस्वीयागति
र्गुणयेत् ॥ फलंकलाद्यंतत्स्वगतौमक
रादिमंदकेंद्रेऋणंकर्कादौधनंकार्यं ॥ साम
न्दस्पष्टागतिर्भवेत् ॥ अनेनोनाशीघ्रोच्चगतिः
शीघ्रगतिर्भवति अंतिमशीघ्रफलसाधनाच्छी
घ्रांकांतरंतेनांतरेणशीघ्रगतिगुणयाषष्ट्याभा
ज्याफलंअग्रिमकोष्टकवशान्मंदस्पष्टगतौध
नर्णंकार्यंसास्पष्टागतिर्भवेत् ॥ विपरीतशो
धनेनवक्रागतिः ॥ ॥ उदाहरणं ॥ भौमस

ध्यै ९ । २८ । २१ । १३ एतस्यशीघोच्चं ८
वि: १ । ४ । ५७ । २४ शोधित:जातंशीघ्
केंद्रं ॥ ८ । २४ ।२३ ।४८ षड्भाधिकंअतश्च
क्रात्शोधितं ३ । ५ । ३६ । ११ । अस्यांशा:
८५ । ३६ । ११ शीघ्फलंधनं ३४ । २२ ।
३८ । अस्यार्धेन १७ । ११ १८ । संस्कृतोभौ
म: ॥ १० । १६ । ३२ । ३२ एतन्मध्येमंदो
च्चं ४ । १० शोधितंजातंमंदकेंद्रं ६ । ६ ।
३२ । २३ मंदफलंधनं १ । २८ । ३६ मध्य
मभौमेदत्तंजातोमंदस्पष्टोभौम: ॥ १० । ० ।
५० । ४८ । तन्मन्दफलंप्रथमंशीघ्केंद्रस्य ध
नंदत्तंजातंद्वितीयशीघ्केंद्रं ८ । २५ । ५ ।
२५ । अस्मात्प्राग्वत्शीघ्फलंधनं ३२ ।
५८ । ४६ शीघ्फलसंस्कृतोमंदफलस्पष्टोना
त:स्पष्टोभौम: ॥ ११ । ४ । ४८ । ३४मंदांका
तरेण १४ । गतिर्गुणिता। ४४० । ४ षष्टिभ
क्ताफलंकर्कादिकेंद्रत्वात्धनं ॥ ७ । २० ऋ

नेनसंस्कृतामध्यागतिः ॥ ३१ । २६ । जाता
मंदस्पष्टागतिः ३८ । ४६ अनेनोनाशीघ्रोच्च
गतिः ५९।८ जाताशीघ्रकेंद्रगतिः २० ।२२
इयंशीघ्रांकांतरेण १६ । गुणिता ३२५।५२
षष्टिभक्ताफलं ५ । २५ अनेनसंस्कृतामंदस्प
ष्टागतिर्जातास्पष्टागतिः ॥ ४४ । ११ इति
भौमस्पष्टीकरणं ॥ अथबुधस्पष्टीकरणं ॥
॥ शीघ्रकेंद्रे १० । ३ । १२ । ५२ शीघ्रफलार्धं
७ । १० । ६ संस्कृतोबुधः १ । १२ । ७ । ३०
मंदोच्चं ७।० । रहितंमंदकेंद्रं ६ । २ । ७
। ३ मंदफलंधनं ० । १० । ३६ मध्यग्रहेद
त्तंमंदस्पष्टं ॥ १ । ५ । ८ । ० । तन्मन्दफलं
प्रथमशीघ्रकेंद्रे दत्तंजातंद्वितीयशीघ्रकेंद्रं ॥
१० । ३ । २३ । ८ । अस्मात्पुनःशीघ्रफलंधनं
१४ । १७ । ५५ मंदस्पष्टे दत्तं जातस्पष्टोबुधः
१९ । १९ । २५ । ५५ मंदांकांतरेणगतिगु
णितः २९ । ५ । ४० षष्टिभक्ताफलं ४ । ५५

मकरादिकेंद्रत्वात्तृणं मंदस्पष्टागतिः ५४।१३
अनेनोनाशीघ्रोच्चगतिर्जीताशीघ्रकेंद्रगतिः
१६१।१६ इयंशीघ्रांकांतरेण १३ गुणिता
१७।१८।२३ षष्टिभक्ताफलं २८ ।५८
अनेनसंस्कृताजातास्पष्टागतिः॥ १०३। १३
इतिबुधस्पष्टीकरणं॥ अथगुरुस्पष्टीकरणं॥
गुरुमध्ये ४।७।१२।३७। सूर्यः १।४
।५७। २४।शोधितःशीघ्रकेंद्रं ३।२।
१५।१३ फलार्धं ऋणं ५।४१। २२ संस्कृ
तोगुरुः ४।१।१३। १५ मंदोच्चेन ५।२०
हीनंमंदकेंद्रं १०।११३१। १५ मंदफलार्ध
नं ३।४३।३६ मंदस्पष्टोगुरुः ४।१०।५६
। ३ मंदफलंप्रथमशीघ्रकेंद्रे दत्तंजातं द्विती
यं शीघ्रकेंद्रं ३।५।५८।३६ तत शीघ्रफलं
ऋणं ११।२८ ।२८ स्पष्टोगुरुःमंदांकांत
रे ३ गतिः ५ । निघ्नी १५ षष्टिभक्ताफलं
०।१५। फलंमकरादित्वात्तृणं ४ । ४५

जातामंदस्पष्टागतिः । अनयोनाशीघ्रोच्चग
तिः ५८ जाताशीघ्रकेंद्रगतिः ५४ । २३ । इ
यंशीघ्रांकांतरेणगुणिता ५४ । २३ षष्टिभक्ता
फलंमंदस्पष्टगतौधनं जातास्पष्टागतिः ५ ।
३९ इतिगुरुस्पष्टीकरणं ॥ ॥ अथशुक्रस्पष्टी
करणं ॥ शुक्रशीघ्रकेंद्रं ८ । २४ । ४० । १७
फलार्धंकरणं १८ । ५० । ७ संस्कृतः शुक्रः १
। २३ । ४७ । ३१ । मंदोच्चं २ । २० । मंदकें
द्रं ११ । ३ । ४७ । ३१ मंदफलंधनं ० । ४९
। २५ मंदस्पष्टःशुक्रः १ । ५ । ४६ । ४९ शीघ्र
केंद्रं ८ । २५ । २९ । ४३ । शीघ्रफलंधनं
३७ । २४ । ६ । स्पष्टः शुक्रः २ । १३ । १० ।
५५ मंदांकांतरं २ मंदस्पष्टागतिः ॥ शीघ्र
केंद्रगतिः ३८ । २८ शीघ्रांकांतरं २० शी
घ्रगतिफलंधनं १२ । ५९ । स्पष्टागतिः ७०
। ९ इतिशुक्रः ॥ अथशनिस्पष्टीकरणं ॥
शीघ्रकेंद्रं ९ । २५ । ३१ । २७ शीघ्रफलार्द्धं

धनं २।४२।२७ संस्कृतः शनिः ११।३।
१२।१८। मंदोच्चं ७।२६। मंदकेंद्रं ३७
।१२।१८ मंदफलंऋणं ७।३८।४६ मंदः
स्पष्टः १०।२२।५०। शीघ्रकेंद्रं ९। १७
।५२।३९ शीघ्रफलंधनं ५।४८।२२। स्पष्टः
शनिः १०।२८। ३८। ३५ मंदांक्रांतरं १
मंदस्पष्टागतिः २।२ शीघ्रकेंद्रं गतिः ५७
।६। शीघ्रांक्रान्तरंधनं २।५१ स्पष्टाग
तिः।४।५३। अथसौरभोपरिकिंचित्स्थूलं
रव्यादिग्रहाणांस्पष्टीकरणं तत्रादौअभी
ष्टदिवसेउक्तवत् ग्रहचक्रीसाधयातदुपरिस्व
स्ववाटिकायांघटिकादिग्रहःकार्यः ॥ तस्य
कांदइतिसंज्ञाकार्या ॥ तदनंतरंदेशांतरसं
स्कारःकार्यः ॥ सयथा। यस्यग्रहस्यकलात्म
कंदेशांतरंतत्तद्ग्रहं फलात्मकेनपलेनघटिका
दिग्रहस्यपलस्थानेधनं चेत्सहितं ऋणंचेत्त
दारहितंकार्यं ॥ यस्यविक लात्मकंदेशां

तदंतरंषड्भक्तं विपलात्मकेनविपलसंस्कारेणस
हितरहितंकार्यं ॥ तदनंतरमब्दबीजसंस्का
रःकार्यः ॥ तद्यथा ॥ अंशादिबीजंषड्भि
र्भाज्यं ॥ तेनघटिकादिग्रहःसंस्कार्यः ॥ इति
आदौज्ञात्वाततस्स्फुटीकरणं ॥ तत्रादौस्पष्टस्य
सूर्यकंदस्यघटितुल्यं रविसौरभस्कंकोष्टकाद्
धस्कंघटिकादिफलंग्राह्यं ॥ अग्रिमांतरेण
शेषंगुणनीयं ॥ षष्टिभाज्यं ॥ पलात्मकेन
पूर्वसंस्थापितघटिकादिफलस्थानेयुतंकार्यं ॥
अग्रिमस्याधिकत्वात् ॥ एवंकृतेघट्यादिस्प
ष्टोरविर्भवति ॥ तदनंतरंषड्गुणः कार्यः ॥
अंशादिर्भवति ॥ अंशास्त्रिंशद्भक्ताराशयो
भवंति ॥ उदाहरणं ॥ पूर्वानीतरविकंदः ॥
५।४९। ४१ ।५४ देशांतरंऋणं ७।
५०संस्कृतः५।४९।३४।४पंचकोष्टकाद्घ
स्यं घटिकादिफलं५।१६।१२ अग्रिमांतरे
ण ५८।१७। शेषं ४९।३४।४ गुणितं

२८८८ षष्टिभक्तं फलं ४८।८ अनेनषटि
कादंग ६।४।२०। युतंषड्गुणितंजातोरा
श्यादिस्पष्टोर्कः॥१।६।२६।२० अथगतिसाध
नं॥ गतगम्यकोष्टांतरंएकेनांतरितंकार्यं॥ त
स्यकलाःकार्याःगतगम्यांतरापेक्षयाऽल्पाधि
कत्वेमध्यगतौरक्षिता॥ न्यूनेयुताःकार्यारवेः
स्पष्टागतिर्भवति ॥ उदाहरणं ॥ गतग
म्यांतरं ॥ ०।५८।१७ एकेनांतरितं
०।१।४३। कला ४ ह्रतंगतगम्यांतरापेक्ष
याऽल्पाधिकत्वात् ॥ अनेनहीनारविमध्य
गतिः ५७।२५ अथचंद्रस्पष्टीकरणं ॥ ऊ
र्ध्वा केपंचचत्वारिंशद्युताजाताचंद्रोऽवक्री
तस्यलताइतिसंज्ञाकार्यातल्लतोपरिचंद्रसौ
रभोपरि चंद्रसौरभस्य सानुपातषटिकादि
फलंग्राह्यं ॥ तच्चंद्रकांदेषुयोज्यं ॥ तदनं
तरंषड्गुणितंकार्यं ॥ स्पष्टचंद्रोभवति ॥
सर्वत्रानुपातेषष्टिर्भाजकः ॥ उदाहरणं ॥

लता ४२ । ४१ । ६ । ३७ देशांतरं ० । ५० संस्कृतालता ४२ । ४१ । ५ । ४७ । चंद्रसौरभस्थं द्विचत्वारिंशत्कोष्टकादधस्थं सानुपातं घटिकादिफलं ० । ४८ । ५६ । २८ चंद्रकंद: ३५ । २ । १२ । ७ देशांतरं १ । ४१ । २० संस्कृतं ३१ । १० । २६ । ४७ फलेन युक्त: ३५ । २३ । १५ षडगुणित: स्पष्टश्चंद्र: ७ । ४ । ५६ । १८ अथगति: ॥ द्विचत्वारिंशत्कोष्टकादधस्थं सानुपातघटिकादिचन्द्रगति:फलं ॥ २ । १४ । ३५ षड्गुणंजाताअंशा: १३ । २७ । ३० षट्रागुणितास्पष्टोचन्द्रगति:कलाद्या ८०७३० ॥ ॥अथभौमस्पष्टीकरणं ॥ भौमकंदमध्येरविकंद:शोध्य: ॥ यच्छेषंतस्यलतासंज्ञाकार्या ॥ लतायाघटीप्रमितकोष्टकादधस्थंभौमसौरभस्थंसानुपातंघटिकाफलंग्राह्यं ॥ तत्फलंभौमकंदेयुयोज्यं ॥ तदुपकन्दसंज्ञकंभवति ॥ उप

कन्दोपरि उपकन्दस्य सानुपातं घटिकादि-फलं ग्राह्यं ॥ तत्फलं भौमकन्दमध्ये योज्यं सुकन्दो भवति ॥ लतामध्ये योज्यं सुलता भवति ॥ सुलतोपरि सुलताफलं सानुपातं घट्यादिफलं ग्राह्यं ॥ तत्फलं सुकंदेषु योज्यं तदनन्तरं घटीस्थाने दशभिर्हितं कार्यं ॥ तन्मकरंदसंज्ञकं भवति ॥ तदनन्तरं षड्गुणितं भवति भौमस्पष्टो भवति ॥ अनया रीत्या गुरुशन्योः स्पष्टीकरणं ॥ बुधशुक्रयोः साधितांकचतुष्टययोगे घटिकादिकेंद्रवल्ली सैवलता ज्ञेया ॥ रविकन्द एव बुधशुक्रयोः कन्दौ ॥ अनयोः स्पष्टीकरणं भौमवत्कार्यं ॥ ॥ उदाहरणं ॥ रविकन्दः ५ । ४८ । ३४ । ४ । भौमकन्दः ४८ । ५३ । ३६ । १८ । दीर्घान्तरं ४ । १० संस्कृतः ४८ । ५३ । ३२ । ८ एतन्मध्ये रविकन्दः शोधितः जाता लता ॥ ४४ । ३ । ५८ । ४ लतोपरि प्राप्तं सौरभस्थं घटिकादि

फलं ॥ ४१ । १२ । ७ अग्निमांतरे ८ ।
२८ । अनुपातफलं ० । ३३ । ३५ अनेन
पूर्वफलं संस्कृतं ॥ ४१ । ११ । ३३ । २५ इदं
भौमकन्दमध्ये युतं जातोपकन्दः ३१ । ५ ।
५ । २३ एतदुपरिप्राप्तं उपकंदफलं सानुपा
तं ॥ २ । १४ । ५० । ८ अनेन युक्तो भौमकंदः
जातः सुकंदः ५२ । ८ । २२ । १७ पुनः फलेन
युता जाता सुलता ॥ ४६ । १८ । ४८ । ३३
सुलतोपरिप्राप्तं सुवल्लीफलं १३ । ३८ । ४१
। ५५ अनेन सुकन्दो युक्तः ६५ । ४८ । ४ ।
१२ दशभिर्हीनो जातो मकरंदः ५५ । ४८ ।
४ । १२ षड्गुणितः जातो राश्यादिः स्पष्टो भौ
मः ११ । ४ । ४८ । २५ अथ गतिसाधनं ॥
भौमस्योपकन्द फलयोर्गतगम्ययोरंतरेण ग
तिर्गुणनीया ॥ तन्मन्दफलं भवति ॥ इदं म
ध्यगतौ गम्यस्याधिकत्वे युतं न्यूनत्वे ऋणं ॥
सा मन्दस्पष्टा गतिर्भवति ॥ अनयोनामीषं

केंद्रगतिशीघ्रोच्चगतिर्भवति ॥ इयंसुवल्लीफ
लांतरेणगुण्यागतेःशीघ्रफलंभवति ॥ तेनफ
लेनगतिरेष्यांकस्याधिकत्वेमन्दस्पष्टागतीर
हिता ॥ न्यूनत्वेसहितासास्पष्टागतिर्भव
ति ॥ अनयारीत्याबुधशुक्रयनीनांगतिसा
धनङ्कार्यं ॥ उदाहरणं ॥ उपकांदफल
योरंतरं ० । १३ । २३ । गतिः ३१ । २५ ।
गुणिताजातंमंदफलंएष्यांकस्याधिकत्वादू-
नं ७ । ० । ४१ । अनेनयुतामध्यगतिः
जातामंदस्पष्टा ॥ ३८ । २७ अनेनरहि
ताशीघ्रोच्चगतिः ५९ । ८ जाताशीघ्रकेंद्रग
तिः २० । ४१ इयंसुवल्लीफलांतरेण ० । १६
। ५५ गुणिताजातंशीघ्रगतेः फलंएष्यांक
स्याहीनत्वात्धनं ५ । ४९ । ५३ अनेनयुता
मंदस्पष्टागतिः जातास्पष्टा ४४ । १७ अथ
बुधस्पष्टीकरणं॥ लता ५१ । ३४ । ३३ । ५४
घ्रयीकेंद्रगतिप्रमाणेनदेयांतर २४ । ५० ।

संक्रांता ५।१ । ३१ ।८। ३० । अनेनबुधकंदः ५ । ४८ । ३४ । युतोजातः उपकंदः ३० । २० ॥ ४२ । ३४ अस्मादुपकंदफलं २११ । ४६ । ३८ अनेनसुकंदोयुक्तः जातःसुकंदः ७ । ५१ । २० । ४३ सुखतायुताजातासुख ता ५२ । ३३ । ५ । ३३ सुवल्लीफलं१०।२३ ।६ । २८ अनेनसुकंदोयुक्तः १८ ।१४ । २७ । ११ दशभिर्हीनोजातोमकरंदः ८ । ४४ । २७ । ११ षड्गुणितोजातोराश्यादिःस्प ष्टोबुधः १ । १८ । २६ । ४३ । उपकंदफल योरंतरं ० । ५ । ८ धनंमंदस्पष्टागतिः ६४ । १२ शीघ्रकेंद्रगतिः । १८ । १ । २१ सुवल्ली फलयोरंतरंऋणं ० । १२ । ४७ स्पष्टाग तिः १०२ । ५० ॥ ॥ अथगुरु स्पष्टीकर णं ॥ रविकंदः ५ । ४८ । ३४ । ४ गुरुकंदः २१ । ४३ । ३१ । ५८ देशांतरं ० । ४० संक्रा तः २ । ४३ । ३१ । १८ बीजंऋणं ० । ३१ ।

२५ । १० संस्कृत: २१ । १२ । ६ । ८ एतन्म ध्ये रविकंद: शोधित: जातालता १५ । २२ । ३२ । ४ सौरभोपरिफलं ३० १९ । ४४ । । ५१ अनेनगुरुकंदोयुक्त: जातउपकंद: ५१ । ४१ । ५० । ५८ उपकंदफलं २ । ३८ । १।४८ । अनेनकंदोयुक्तोजात:सुकंद: २३ । ५० । ७ । २७ सुलता १८ । ० । ३३ । ५३ सुवल्लीफलं ६ । ५ । १६। ४४ । अनेनसुकंदो युक्त: २९ । ५५ । २४ दशहीनोजातोमकरं द: १९ । ५५ । २४ । ४१ षड्गुणितोराश्या दिस्पष्टोगुरु: । ३ । २९ । ३२ । २८ उपकं दफलयोरंतरंस्फटं ० । ३ । २२ । मंदस्पष्टा गति: ४ । ४४ । शीघ्रकेंद्रगति: । ५४ । २४ सुवल्लीफलयोरंतरंस्फटं ० । २० । २९ । स्पष्टागति: ५ । १० ॥ ॥ अथभृगुस्पष्टीकरणं शुक्रलता ४३ । १९ । ३०।१९ देशांतरं ४ । ५० संस्कृता ४३ । १९ । २५ । १९ बीजंधनं

०।४७।७।४० संस्कृतालता ४४।६।
४३।६ सौभस्यंफलं ४६।३६।३३।८
। अनेनयुक्तकंदोभवति ५।४६। ३४।४
यक्तोजातउपकंदः ५५।२६।७।१२ उ
पकंदफलं २।८।१४।२७ सुकंदः ७।
५७।४८।२१ सुलगा ४६।१४।४७।
३६ सुवल्लीफलं १४।१३।२७।५१ अनेन
सुकंदोयुक्तः ६४।४६।२८।० मकरन्दः ५४।
४६।२८।० षड्गुणः स्पष्टः शनिः १०।२८
३८।४८। उपकन्दफलयोरन्तरंधनं ०।
०। ४४ । मन्दस्पष्टागतिः ५७।७। सुव
ल्लीफलयोरन्तरंऋणं॥०।०।२० स्पष्टाग
तिः ४। १४॥ ॥ अथायनांशसाधनं॥ ॥ इ
ष्टशकः कुयमाब्धिहीनः कार्यः तदनन्तरस्व द
शमांशेनहीनः कार्यः ॥ षष्ट्याभाज्यः अयनां
शाभवन्ति॥ उदाहरणं॥ इष्टशकः १५।३४
अनेन४२१ हीनः ११।३ अयंद्विष्ठः अस्यदश

सांशेन १।१।१८ रहितः १००।१।४२ ष
ष्टिभक्ता जाताश्चयनांशाः॥ १६।४१।४२
अथदिनमानसाधनं॥॥ स्पष्टःसूर्यःअयनां
शयुक्तःकार्यःतस्यांशाषड्भिर्भाज्याःषष्टिकोष्ट
कात्दयस्थंघटयाफलंस्यात्यं॥ तद्दिनमानरू
पं॥ अग्रिमकोष्टकान्तरेणशेषंगुणयं॥ ष
ड्भक्तानिलब्धानिपलानि॥ एतानिपूर्वस्था
पितदिनमानफलस्थानेअग्रिमकोष्टकवशा
त्सहितानिरहितानिवाकार्याणि॥ तद्दि
नमानंभवेत्॥ उदाहरणं॥ सूर्यः १।६
।२३।० अयनांशैर्युक्तः १।२३।७।४२
अंशाः ५३।७।४२। षष्टिभक्ताफलं ८ ए
तत्तुल्यकोष्टकस्थंदिनमानं ३२।४४ अग्रि
मान्तरेण १८ शेषं ५।७।४२ गुणितं
८२।१८।३६। षड्भिर्भक्तंलब्धपलानि १५
एतानिअग्रिमस्याधिकत्वात्पूर्वस्थापितदि
नमानंपलमध्येयुतोनितंजातंदिनमानं ३३।

८ ॥ अथप्रकारांतरेणरवेः प्रतिराशिप्रति राशिप्रत्यंशोपरिदिनमानसाधनं ॥ स्पष्टोर्कः साध्यः ॥ अत्रायनांशसंस्कारोनास्ति ॥ रवे र्यावंतोराशयस्तदधोयावंतोभागाः संतित त्तुल्यराश्यंशस्सूर्यादधस्थंदिमानं ग्राह्यं ॥ अ ग्रिमांतरेणकलाद्यं गुणंत्रषष्ट्याभाज्यं पला त्मकंलब्धंपलस्थानेअग्रिमकोष्ठकवशात्रहि तसहितंकार्यंतद्दिनमानंस्यात् ॥ उदाहर णं ॥ सूर्यः १ । ६ । २६ । ० एतत्तुल्यसू र्यादधस्थंदिनमानं ॥ ३३ । ५ अग्रिमांत रेण३ शेषं २६।० गुणितं ७८ षष्ट्याभक्तंफलं १ अनेनसंस्कृतंजातंस्पष्टंदिनमानं ३३ । ६ अथचंद्रदर्शनं ॥ यस्मिन्मासिशुक्लप्रतिपदि चंद्रदर्शनमवलोकयतेतस्मिन् मासितद्दिनेसू र्योयद्राशावस्तितद्राशिस्थःसूर्यस्थिरंकपंक्तौ यस्मिन्कोष्ठकेभवतिसकोष्टकोग्राह्यः॥तदनं तरंयस्मिन्राशौराहुरस्तितद्राशिस्थोराहुः

ऊर्ध्वं पंक्तौयस्मिन्कोष्टकेभवतितत्कोष्टकाद
धस्तात्सूर्यकोष्टकाभिमुखीघटिग्राह्या ॥ त
दनंतरं अमावास्यायाःविद्यमानघटिकास्ताः
षष्टिकामध्ये शोध्याः तदनंतरं यच्छेषंभव
तितद्दिनजं दिनमानंतन्मध्ये योज्यं ॥ एवंकृते
याघटिकाभवंतिताःपूर्वरक्षापितघटिभ्यश्चेद
धिकास्तदाप्रतिपदिचंद्रोदयःन्यूनेचदृश्यः॥
किंतुद्वितीयायांदृश्यःउदाहरणं॥ सूर्यः४।२०
राहुः १०।२ अत्ररविः सिंहेकुंभेराहुः ॥
अनयोःप्राप्तघटी८१अमावास्यायाः घटिकाः
१।४० षष्टिमध्येशोधिताः ५८।५० शेषं
दिनमानेनयुक्तं ॥ ३१।२४ जाताः ८९।
४३ एताभ्यः ८ अधिकाअतोत्रप्रतिपद्ये
वचंद्रदर्शनं ॥ ॥ अथभौमादीनांवक्रमार्गो
दयास्तसाधनं ॥ अंतिमशीघ्रफलसाधनेयच्छी
घ्रकेंद्रंतस्यचक्रशुद्धस्यांकाःकार्याःप्रोक्तांशा
नांदृष्टांशानां चसाम्येतस्मिन्नेवदिनेवक्रादि

कंसयात् ॥ न्यूनाधिकेयद्दिवसानयनंप्रोक्तो
ष्टांशानामंतरकलाः कार्याः शीघ्रकेंद्रगत्या
भाज्याः ॥ लब्धंदिनघटीपलाद्यंग्राह्या
प्रोक्तांशेभ्यइष्टकेंद्रांशाअधिकास्तदालब्धेनअ
वधिरूक्षवारादिकंरहितंकार्यं ॥ न्यूनेस
हितंकार्यं ॥ तद्वारघटीपलेषुवक्राद्यंस्यात्।
अस्तोदयावितिदिवाकरपद्यं ॥ अथभौमा
दीनांचरणगतिसाधनं॥भपादेतिदिवाकरप
द्यं ॥ वैशाखशुक्ल ५ शनाववधिरूक्षोभौमः
॥ ३ । २६ । ११ ३९ आश्लेषाचतुर्थचरणेभौ
मः ३ । २६ । ४० अनयोरंतरंकलाः ३८ ।
११ अवधिरूक्षभौमगत्या १९ । २३ भक्ताः फ
लंदिनादिकं १ । ५७ । ४१ इदमवधिरूक्षवा
रादौ ० । ४६ । ३४ युतं २ । ४३ । ४५ भपादज्ञं
भौमात् अवधिरूक्षस्यन्यूनत्वात् ॥ एवंवैशा
खशुक्लसप्तम्यांसोमेसूर्योदयाद्गतघटीषु १३
पलेषु ४५ तदाश्लेषाचतुर्थपादेभौमः ॥ ॥ अ

थचंद्रग्रहणं ॥ पौर्णिमांतेयद्दिनमानंच
चंतस्यगतैष्यघटिकायोगःकार्यः ॥ तत्तुल्यघ
टिकाधस्ताच्चंद्रबिंबपातबिंबनामभूभबिंबं —
ग्राह्यं ॥ अग्रिमांतरेणक्षेपपलानिगुण्यानि ॥
षष्ट्याभक्तेनलब्धांगुलैरग्रिमकोष्टकवशात् स
हितरहितानिकार्याणि ॥ अंगुलात्मकंचंद्र
बिंबं ॥ भूभाबिंबंचभवति ॥ अथभूभायाःसं
स्कारः ॥ पौर्णमास्यांयद्राशौसूर्यसंक्रांति
रस्तितद्राश्यधस्तादंगुलादिकंपातफलंस्था
प्यं ॥ अग्रिमांतरेणसूर्यस्यभागाद्यंगुण्यं ॥
त्रिंशताभाज्यंव्यंगुलात्मकैफलेनअग्रिमको
ष्टकवशाद्धीनान्वितंकार्यं ॥ अनेनभूभायुता
कार्या ॥ सास्पष्टाभवतिपातफलंसदाधनंतद
नंतरंरविचंद्रयोर्बिंबयोर्योगार्धंकार्यं ॥ तन्मा
नैकखंडंभवति ॥ तत्शरोनंकार्यंग्रासोभ
वति ॥ उदाहरणं ॥ शकः १५२४वैशाखशु
क्ल १५सोमेघटि ५४।४० अनुराधानक्षत्रघ

गतैष्ययोगः ५८ । ३६ । सूर्यः ९ । ६ । ३० ॥
३७ । चंद्रः ७।६।३४।३५ राहुः ९।१४।१८।
११ अष्टपंचाशत्घटिकावस्थंचंद्रबिंबं ११ ।
१० अग्रिमांतरेण ११ शेषंगुणितं ३९ । ६
षष्ट्याभक्तंफलेनसंस्कृतंजातंचंद्रबिंबं ११ । ४
भूभाबिंबं २६ । १९ अनुपातफलेन २२ संस्कृ
तः २७ । ५४ इष्टसंक्रांत्यवस्थंफलं० ॥ ३
अग्रिमांतरेण ॥ ६ । शेषंगुणितं ३४ । ३७
जातं ३९ त्रिंशद्भक्तंफलेन १ संस्कृतं ० । ३२ अने
नभूभायुताजातास्पष्टाभूभा २८ । ३६ अन
योर्योगार्धंजातंमानैक्यखंडं ॥ १९ । ४५ अथग्रा
ससाधनं ॥ पर्वांतकालीनःसपातात्चंद्रःका
र्यः ॥ अथवाविराहुश्चन्द्रःकार्यः ॥ षडधिक
श्चेद्भगणाद्विशोध्यः ॥ न्यूनोयथास्थितएव ॥
तस्यांशाःकार्याःषड्भिर्भक्ताःकार्याःलब्धप्रमि
तकोष्टकस्थःअंगुलाद्यःशरोग्राह्यः ॥ अग्रि
मांतरेणशेषंगुणयं षट्भक्तंलब्धांगुलैःसंस्का

यः अंगुलात्मकः ग्रासोभवति ॥ उदाहरणं ॥
विराङ्कस्य च्छ्रः तस्यांशाः १७ । २ । १६ । १४
षड्गुणाः फलं २८ । १८ । ४६ । ग्रासः अनुपा
तफलेन ६ । २७ संस्कृताजाताः ग्रासोंगुला
दिः १२ । ६ । अनेनरहितं मानैक्यखंडं जा
तोग्रासः ७ । ३९ । अथस्थित्यानयनं ॥ ग्रास
स्यांगुलप्रमितकोष्टकादधस्था स्थितिः स्था-
प्या अग्रिमांतरेण व्यं गुलानि गुण्यानि षष्टि
भक्ताः लब्धफलैः सहिताः कार्याः । घटिकादि
स्थितिः स्यात् ॥ उदाहरणं ॥ ग्रासः ७ ।
३९ स्थितिः ३ । ३५ अनुपातफलेन ७ सहि
ताजाताघटिकादिस्थितिः ॥ ३ । ४२ अन्य
दवशिष्टकरणोक्तरीत्यासाध्यं ॥ ॥ इतिचं
द्रग्रहणं ॥ अथसूर्यग्रहणं ॥ शकः १५ ।
३२ मार्ग शीर्षकृष्ण ३० बुधेघटि ११ । ५८
सूर्यः ८ । ५ । २६ । २८ लग्नं १ । २ । ५ । ३४
त्रिभोनं अमावास्यायत्संक्रांतीभवतितत्सं -

क्रांतिराश्यधररुक्तंसूर्यबिंबंस्थाप्यं ॥ अग्रि मांतरेणसूर्य सभागाद्यंगुणयं त्रिंशद्भक्तं अंगुलात्मकंफलं अग्रिनकोटकवशाद्धीनान्वितं कार्यं ॥ अंगुलाद्यं सूर्यबिंबंभवति ॥ उदाहरणं ॥ धनुराशौसूर्यबिंबं ११ । ४४ आयातव्यंगुलैःसंस्कृतञ्जातंरविबिंबं ११२४ अथलंबनं ॥ त्रिभोनलग्नार्कांतरांशाः ॥ तेयथाराशित्रयाल्पाभवन्तितथाकार्याः ॥ तदनन्तरंषड्भिर्भाज्याःलब्धप्रमितपञ्चदशाधस्यघटिकादिलंबनंग्राह्य ॥ अग्रिमान्तरेणशेषंगुण्यंषड्भिर्भाज्यंलब्धैःफलैःसहितंघटिकादिलंबनंस्यात् ॥ सूर्यात्त्रिभोनलग्ने धिकेसतिधनं ॥ न्यूनेऋणंज्ञेयं ॥ उदाहरणं ॥ त्रिभोनलग्नार्कांतरांशाः ॥ ३ । २० । ४६ । षड्भिर्लब्धंशून्यं ॥ शून्यादधस्थंघटिकादिलंबनं ० । ० । ० । अग्रिमांतरेण २३ । २५ । शेषं ३ । २० । ४६ । गुणितं

८१ । ४२ । ३ षष्टिभर्भक्तं लब्धपलादिकैः १३ । ५८ सहितञ्जातङ्घटिकादिलंबनं ० । १४ अन्यदवशिष्टं पूर्ववत् ॥ ॥ एतत्पंचद शकोटकस्यलंबनस्यांकोपरिगृहणंस्थूलं ॥ क्रान्तिसाधनमाह ॥ सायनगृहस्यभुजां शाःकार्याः ॥ षष्टिभर्भाज्याःलब्धप्रमित कोष्टकस्थाघटिकाद्याक्रान्तिस्थाप्या ॥ लब्ध नत्रदनुपातःकार्यः ॥ तदनन्तरंषड्गुणि ताःकार्याःभागादिक्रान्तिस्यात् ॥ उदाहर णं ॥ सूर्यः ८ । ५ । २६ । २० अयनां शः १६ । ३८ । ५४ सायनःसूर्यः ८ । २२ । ६ । १४ अस्यभुजांशाः ८२ । ६ । १४ षड भक्ताःलब्धं ३३ घटिकादिक्रान्तिः ३ । ५४ । २६ पलात्मकेनानुपातेन २ । ४४ सहिता ३ । ५७ । ३० षड्गुणिताजाताभागाद्याक्रा न्तिः २३ । ४४ गृन्थकर्त्राएतेपञ्चदशकोष्टक स्यालंबनस्यांकाःअन्येपञ्चदशकोष्टेषुविप-

रीतास्थापिता: ॥ एवंचिंह्नितकोष्टेषुक्रान्त्यं
काजाता: ॥ अस्योपरिक्रान्तिसाधनं ॥ साय
नग्रहःषड्भाधिकश्चेच्चक्राद्विशोध्यःतस्यां -
शाःकार्याःषड्भिर्भाज्याःलब्धकोष्टकस्याध -
टिकादिक्रांति: ॥ पूर्ववत्सानुपातात्ग्रा
ह्याःअत्रानुपातफलंअग्रिमकोष्ठवशात्ना -
न्वितङ्कार्यं ॥ इयंक्रान्तिःपूर्वेणसहतुल्या ॥
उदाहरणं ॥ सायनसूर्यः ८ । २२ । १६ ।
१४ । भगणा १२ च्युता ३ । ७ । ५३ । ४२ ।
अंशाः ९७ । ५३ । ४६ षड्भक्ताःफलं ३६
। क्रान्तिः ३ । ५८ । ३६ अनुपातफलेन
१ । १६ रहिताषड्गुणितासैवक्रान्तिः २३
। ४३० । अथसूक्ष्मक्रांतिसाधनं ॥ ॥ साय
नग्रहस्यभूजांशप्रमितकोष्टकस्याभागाद्या -
क्रांतिस्साध्या ॥ अग्रिमांतरेणकलाद्यंगुणयं
षष्ट्याभागेनकलात्मकेनफलेनसहितंकार्यं -
भागाद्याक्रांतिःस्यात् २३।४४।५८ अथश

रसाधनं ॥ सपातश्चन्द्रस्य ॥ अथवाविरा
ङ्चन्द्रस्यभूजांशप्रमितकोष्टकस्थःकलादिः
शरोग्राह्यःअग्रिमांतरेणशेषंगुणयंषष्ट्या -
भाजंत्रविकलात्मकेनफलेनसहितंकार्यंकला
दिबाणःस्यात् ॥ त्रिभिर्भाज्योंगुलादिःस्या
त् ॥ उदाहरणं ॥ विराङ्चन्द्रस्यभुजां
शाः ७ । ४३ । ४६ । शरः ३२ । ५३ । अन्तु
पातफलेन ३ । २४ सहितोजातःकलादिः
शरः ३६ । १६ त्रिभिर्भक्तोजातोंगुलाद्यःश
रः १२ । ५ अथोन्नतांशोपरिद्वादशांगुलशं
कोःछायासाधनं ॥ उन्नतांशप्रमितकोष्टका
दधस्थाग्याअग्रिमांतरेणशेषंगुणयंषष्ट्याभा-
ज्यंफलेनाग्रिमकोष्टकवशात्सहितंरहितं -
छाया: ॥ छायाभवति ॥ अथाश्विन्यादि
नांनक्षत्राणांउदयमध्यास्तलग्नज्ञानं ॥ अश्वि
न्युदयेमेषलग्नंराश्यादि । ० । १ । २६ । ५
रवेर्मध्यस्थितकर्कलग्नंराश्यादि ॥ ३ । १४

। ३६ । अस्तमयेतुलग्नंराश्यादि ६ । १२ । ५८ । एवंभरण्यादिषुज्ञेयं ॥ इतिविश्वनाथविरचितंमकरन्दस्योदाहरणं ॥ अथ संवत्सराद्यानयनमाह ॥ तत्रादौसंवत्सरानयनमाह ॥ शकाच्चेंदु १५१४ वियुक्शको नग ७ गुण:शून्यांबरांगोद्धृतो ६०० । भाद्यं लब्धमिताब्दवेददहनाढ्यं ३४ सावदभूपेंदुत: ॥ दिग्भागासकलायुतंप्रभवतोब्दा: षष्टिशेषा:स्मृता:शेषांशारविभिर्हतादिनमुखंमेषार्कत:प्राग्भवेत् ॥ १ ॥ उदाहरणं ॥ शक: १५। ५६ । अनेन १५१४ रहित:जातागताब्दा: ४२ सप्तभिर्गुणिता: २९४। शून्यांबरांगो ६०० हृता:फलंराश्यादि ० । ० । १४ । ४२ । ० राशिस्थानेगताब्द ६२ वेददहनाढ्यांयुत: ७६ । १४ । ४२ ० गताब्दयुतभूपेंदुत: १५ ८ । दिग्भागा १० सकला १५४८ युतं ७६ । १४ । ५७ । ४८ ऊर्ध्वां

कःपश्चात्तष्टःशेषांकः १६ गतवत्सरोज्ञेयःव
र्तमानःसुभानुसंवत्सरःशेषं १४ । ५७ ।
४८ द्वादशभिर्गुणितञ्जातंदिनादिकं १७८
। ३३ । ३६ दिन स्थानेत्रिंशद्भक्तेजातंमा
सादिकं ५ । २८ । ३३ । ३६ एभिर्मासादि
कैर्वर्तमानवर्षस्यमेषसंक्रांतिःसकाशात्पूर्व-
प्रवृत्तःसुभानुवत्सरःइदंद्वादशमध्येशोधिते-
शेषं ६ । ० । २६ । २४ एवंवर्तमानतुलांश
कः ० । २६ । २४ यावत्सुभानुवत्सरः ॥ त
दनंतरन्तारणाख्यः ॥ एववर्षमध्येद्वयोःफ
ललेख्यं ॥ दाक्षिणात्याःनर्मदायाःदक्षिणे
भागेमनुजमानेनसंवत्सरप्रवृत्तिमाहुः ॥ उ
क्तंच ॥ नर्मदोत्तरभागेस्यागेवृहस्मानेन
वत्सरःनर्मदायाश्वभागेतुमनुमानाद्धवैस्मृ-
तः ॥ तदानयनं ॥ शालिवाहनशाकोर्कं
संयुतःषष्टिहृत प्रभवपूर्ववत्सरास्तनुमाने -
न ॥ अथगुरूदयात्गुरुवर्षज्ञानमाह स्याद्

जीदिषु मासेषु वन्हिभादिद्वयंद्वयं ॥ उपांत्य
पञ्चमांतिषु नक्षत्राणांत्रयंत्रयं ॥ यस्मिन्नभ्यु
दितोजीवस्तन्नक्षत्राख्यवत्सरः ॥ तद्यथा ॥
यस्मिन्समयेगुरोरुदयःतस्मिन् समयेयस्मि
न्नक्षत्रेगुरुस्तिष्टति ॥ तन्नक्षत्रसंज्ञयोमासः
सगुरुवर्षसंज्ञकोज्ञेयः ॥ कृत्तिकारोहिणी
स्थितोगुरुःसूर्य सान्निध्यादुदयंप्राप्त स्तदा
कार्तिकसंज्ञकंगुरुवर्षंज्ञेयं ॥ मृगार्द्रयोर्मा
र्गशीर्षं ० ॥ पुनर्वसुपुष्ययोःपौषं ॥ श्लेषाम
घयोर्माघं ॥ पूर्वोत्तराभाहस्तेषु फाल्गुनः ॥
चित्रास्वात्योश्चैत्रं ॥ विशाखानुराधयोर्वैशा
खं ० ॥ ज्येष्टामूलयोर्ज्यैष्टसंज्ञं ० ॥ पूर्वो
त्तराषाढयोराषाढं ०हरिवासवयोःश्रावणं
० ॥ शततारकापूर्वाभाद्रपदोत्तराभाद्रपद
सुभाद्रं ० ॥ अंत्यद्वयभानामाश्विनसं ० ॥
तत्रपंचमःफाल्गुनःअंत्यआश्विनःउपांत्योभा
द्रपदस्तेषु प्रत्येकंनक्षत्रत्रययोगोज्ञातव्यः ॥

सूर्यसिद्धांतवचनाद्‌स्तमयनक्षत्राद्‌पिगुरु -
वर्षं ज्ञेयमिति ॥ अत्रास्तसमयोदयनक्षत्रमेकमे
वबाहुल्येनभवति । तथापिकदाचिद्विसंवा
देउदयास्तभादितिउभयनक्षत्रोपादानादुभ
ययुतानिमिश्रीभावेनवक्तव्यानि ॥ गुरूदय
दिनमारभ्योपक्रमइत्याह्वर्गणः ॥ प्रशंसातिस
ह्यर्ध्वेणसहितोयुगपद्गुरुः ॥ तस्मात्कालाद
हव्यसरात्पूर्वस्मादब्दःप्रवर्तते ॥ तच्चपूर्वइतिव
चनात् ॥ कार्तिकादयोगुरूदयादब्दाउदि
तदिवसात् ॥ प्रभवोदयस्तुमध्यमगुरुरा
शिभोगादितिविवेकः ॥ बहुसंमतत्वात् ॥
गुरूदयाद्, रोरब्दविचारणात् कर्त्तव्येत्य
र्थः ॥ गुर्वब्दफलंगुरूदयादग्रिमगुरूदयाप
र्यंतं ज्ञेयं ॥ यस्मिन्वर्षे गुरूदयेपुनर्वस्नक्षत्रे
गुरुस्तिष्ठतिइतिकारणात्इदंपौषसंज्ञकंगुरु
वर्षंतस्यफलंलेख्यं ॥ अथराजादिनिर्णयः॥
चैत्रादिमेषादिकुलीरतौलिमृगाख्यमार्द्रांघ

नुरादिवाराः ॥ राजाचमूसस्य रसाधिपा स्सस्युर्नीरसेशांबुधिधान्यनाथाः ॥ १ ॥ प्रति पदियदिचैत्रे शुक्लपक्षे भवेतांकथमपियदि वारौद्वौतदाभूपतिःकः ॥ प्रथमदिवसवारः कीर्तितोगर्गमुख्यैर्गुणवतिडिंभेराज्यभाग्ज्येष्टएव ॥ २ ॥ डिंभोबालः ॥ ॥पोतःपाकोर्भकोडिंभइत्यभिधानात् ॥ कांबोजादि देशेषु विशेषयुक्तः ॥ कांबोजखार्जूरकिरात सिंधुदेशेषु बिल्वेष्वपिदर्दुरेषु ॥ किंस्तुमध्याङ्गगतोव्दपःस्यात् दन्येषुसूर्योदयगोदिनेशः ॥ अन्यच्च ॥ प्रतिपद्दर्शसंधिस्सम ध्यान्हात्पूर्वतोयदि ॥ तदातद्दिनपोराजा परतश्चेत्परोभवेत् ॥ अत्रकेचिच्चांद्रवर्षस्यप्रतिपदादिदक्षिणेवर्षप्रवेशात् तत्रत्यएववारोवर्षेशइत्याहुःपठंतिच ॥ फाल्गुनांतिकुहराजेति ॥ तदेतद्गुर्जरदेशेप्राचुर्येणवर्तते ॥ दाक्षिणात्यास्त्वौदयिकप्रतिपद्वारमेव

राजानमाह: ॥ कश्यप: ॥ चैत्रशुक्लाद्यदिव
सेकिंस्तुभेववकीयवा ॥ अर्कोदयेतुयोवार:सो
ऽद्पःपरिकीर्तित: ॥ चैत्रशुक्लप्रतिपद्दि
वसेयोवार:सराजा ॥ मेषसंक्रांतिदिवसेयो
वार:समंत्री ॥ कर्कसंक्रांतिदिवसेयोवार:
सस्स्याधिप: ॥ तुलासंक्रांतिदिवसेयोवा
र:सरसाधिप: ॥ मृगसंक्रांतिदिवसेयोवा
रोनीरसाधिप:॥ आर्द्राप्रवेशदिवसेयोवार:
समेघाधिप: ॥ धनुसंक्रांतिदिवसेयोवार:स
पश्चिमधान्याधिप: ॥ एतेषांफलानिक्रमतो
लिख्यानि ॥ तदनंतरं । यस्यांतिथौयस्मि
न्वारेयस्मिन्नचत्रे यस्मिन्योगेआर्द्राप्रवेशस्त
त्फलानिलिख्यानि ॥ दिवारात्रौवाप्रवेशस्त
त्फलंलेख्यं ॥ अथनवमेघानयनं ॥ गता
व्दानवभिस्तष्टाशेषंहाराद्विशोधयेत् ॥ तत
आवर्त्तसंवर्तद्रोणपुष्करकीलक: ॥ नीलश्चव
रुणोवायुतमोसिवा:स्मृतानव ॥ अनगताव्दा

नयनं ॥ युग्मचंद्रशरचंद्रविहीनाशालिवा
हानशकात्गताःसमाः ॥ ॥ उदाहरणं ॥
शकः १५५६ अनेन १५ ५२ रहिताजातागता
ताब्दाः ४४ नवभिस्तष्टाःशेषं ८ हारात्शो
धितं १ आवर्तसंज्ञकोमेघस्तस्यफलंलिखंकि
चित्तुमेघचतुष्टयमाङ्गस्तदानयनंचत्रिभिर्गता
ब्दाःसहिताश्चतुर्भिःशेषंभवेदंबुपतिःक्रमेण
आवर्तसंवर्तकपुष्करस्वद्रोणश्चतुर्थोमुनिभिः
प्रदिष्टः ॥ अत्रापिपूर्ववद्गताब्दानयनं ॥ आ
वर्तेछिन्नदृष्टिःस्यात्संवर्तेजलपूरिता ॥ पु
ष्करेमन्दवृष्टिःस्यात्द्रोणोवर्षतिसर्वदा ॥
अथद्वादशनागानयनं ॥ गताब्दाद्वियुताः
सूर्यभक्तास्तत्रावशेषिताः ॥ सुबुद्धोनन्दसा
रीचकर्कोटकपृथुश्रवाः ॥ वासुकिस्तक्षकश्चै
वकंबलाश्वतरावुभौ ॥ हेममालीनरेंद्रश्चवज्र
दंष्ट्रोवृषस्तथा ॥ अत्रापिपूर्ववद्गताब्दाज्ञे
याः ॥ उदाहरणं ॥ गताब्दः ४४ द्वि

युता: ४६ द्वादशभिस्तष्टा:शेषं १० नरेंद्र संज्ञकोनागस्तत्फलं ॥ केचित्तुनागाष्टक माहुस्तदानयनं ॥ शाकोऽसाद्रिसंयुक्तो वसुभिर्भागशेषत: ॥ अनन्तादिक्रमेणैवत्र ष्टौनागा:प्रकीर्तिता: ॥ अनन्तोवासुकि:प द्मोमहापद्म:सुतक्षक: ॥ कुलीर:कर्कट:श ङ्खश्चाष्टौनागा:प्रकीर्तिता: ॥ अथसप्त वा तानयनं ॥ शाक:शरांकसंयुक्तोमुनिभि र्भागहारित: । आवहादिक्रमेणैवसप्त वाता:प्रकीर्तिता: ॥ आवह:प्रवहश्चैवसं वहोविवहस्तथा ॥ उद्वहोतिवहश्चैवसप्तवा ता:प्रकीर्तिता: ॥ अथवर्षादिनामानयनं ॥ महादेव: ॥ शाकस्त्रिगुणोनगभाजितश्चशेषं द्विनिघ्नंशरसंयुतंच ॥ लब्धंचशाकञ्चपुन:प्र कल्प्यपूर्वाङ्कवत्स्यु:खलुविश्वकाख्या: ॥ वर्षा चधान्यंतृणशीततेजोवायुश्चवृद्धि:क्षयविग्र - हौच ॥ एवंनवाभिहितानि ॥ उदाहरणं ॥

शाकः १५५६ त्रिगुणः ४६।६८ सप्तभ
क्तःलब्धं ६६६ शेषं ६ द्विगुणं १२ शर
५ संयुतः १७ एतेजाताविश्वकाख्यावर्षा
१७ लब्धं ६६६ त्रिभिर्गुणितं॥ १६६८ स
प्तभक्तं २८५ शेषं ३ द्विनिघ्नं ६ शर ५ युतं
जातंधान्यंएवंलब्धौपरिसर्वंचज्ञेयं ॥ तृणं
७ शीतं ६ तेजः ६ वायुः ११ वृद्धिः १७ क्षयः
६ विग्रहः ११ ॥ शाकञ्चवेदगुणितंसप्तभि
र्भागमाहरेत् ॥ शेषंद्विघ्नंत्रिभिर्युक्तंप्रोक्तं
विश्वाख्यसंज्ञकं ॥ क्षुधातृषातथानिद्राचाल
स्यंचोद्यमस्तथा ॥ शांतिःक्रोधोतदादंभो
लोभोमैथुनमेवच ॥ ततस्तुरसनिष्पत्तिःफ
लनिष्पत्तिरेवच ॥ उत्साहःसर्वलोकानांज्ञा
तव्यंनिश्चितंबुधैः ॥ त्रयोदशोदाहरणं ॥
शकः १५५६ चतुर्गुणितः ॥ ६२२४ सप्तभ
क्तः लब्धं ८८६ शेषं १ द्विघ्न २ त्रियु
तं ५ जाताक्षुधा ॥ पुनर्लब्धं ८८६ च

तुर्गुणं ३५५६ सप्त ७ भक्तं लब्धं ५०८ शेषं ० त्रियुतं तथा ३ एवं लब्धोपरि सर्वत्र ज्ञेयं निद्रा ७ आलस्य १३ उद्यम: ७ शांति: १३ क्रोध: ७ दम्भ: ५ लोभ: १३ मैथुनं १५ रसोत्पत्ति: १५ फलानि ५ उत्साह: ११ शकाद्वसुभिर्निघ्नं नवभिर्भागमाहरेत् ॥ शेषं तु द्विगुणीकृत्य रूपमत्रापि योजयेत् । उग्रं पापञ्च पुण्यं च व्याधिर्व्याधिकिनाशनं ॥ आचारश्चाप्यनाचारो मरणं जनिरेव च ॥ देश स्योपद्रवस्वास्थ्यं चौराकुलभयं तथा॥ अथैषां पञ्चदशानामुदाहरणं ॥ शक: १५५६ अष्ट ८ गुण: १२४४८ नवभिर्भक्त: लब्धं १३८३ शेषं १ द्विनिघ्नं २ रूपं १ योज्यं जातं उग्रं ३ एवं लब्धोपरि सर्वत्र ज्ञेयं ॥ उग्रपापद्वृत्या दिनाग्निनाशपर्यंतं पञ्चदश ज्ञेया: ॥ शक: पञ्चभि: सप्तभिर्गोभिर्दीर्घं श्चतुर्भिर्हत: सप्तभ- क्तावशिष्ट: ॥ ॥ द्विनिघ्नं त्रिभिर्युक्तमुष्णिज्ज्वरा

द्यंडजस्वेदजानांहिविंशोपकास्युः ॥ उदा
हरणं ॥ शकः १५५६ चतुर्थस्थापरः १५५६
क्रमेणगुणकैर्गुणितः ७७८०। १०८९२ ॥
१३००४ ॥ १७११६ सर्वत्रसप्तभक्तशेषाणि ३
।०।४।१ द्विगुणितानि ६।०।८।२ त्रिभि
र्युक्तानिजाताविंशोपकाः ॥ ९।३।११।५ उ
द्भिजाः ९ जरायुजाः ३ अंडजाः ११ स्वेदजाः
५ एतत्स्वरूपंअमरसिंहेनोक्तं ॥ उद्भिजास्त
रुगुल्माद्याःपक्षिसर्पाद्योंडजाः ॥ स्वेदजाःकृ
मिदंशाद्याःनृगवाद्याजरायुजाः ॥ अथरो
हिणीचक्रं ॥ मेषार्कदिनभाद्दृद्वयमब्धौद्व
यंतटे ॥ एकंगिरौद्वयंसंधौचतुर्दिक्षुतथा
न्यसेत् ॥ साभिजिच्चक्रमेणैवंफलंचचतुरो
हिणो ॥ अतिदृष्टिःसमुद्रेस्यात्तटेदृष्टिरव
र्षणं ॥ गिरौसंधौखंडदृष्टिरित्याहुःपूर्व
सूरयः ॥ अथाब्दपानयनं ॥ भूनंदातिथ्यू
नशकाद्धताभू १ तिथयः १५ कु१ रामा ३१

कुगुणा ३१ ऋसिद्धा: २४ भुवा १ ख
बाणै ५० स्त्रिशरैः ५३ श्चयुक्तास्तष्टानगैर
र्कसुखोव्द्पः स्यात् ॥ १ ॥ अथग्रहाणामा
यव्ययाः ॥ षट्सूर्येतिथयश्चन्द्रे भ्रष्टौभूमि
जस्तथा ॥ सप्तदशेंदुपुत्रे चदशभास्करनन्द
ने ॥ एकोनविंशतिर्जीवेराहौद्वादशकंभ
वेत् ॥ एकविंशतिराखग्रास्याच्छुक्रस्यापि
तथैवच ॥ अथायव्ययानयनं ॥ स्वस्वामि
वर्षाधिपवत्सरैकान्त्रिंशं शराढ्यं तिथिभक्त -
शेषं ॥ आयोथलब्धिस्त्रिगुणाशराढ्याति
थ्युद्धृताशेषमितोव्ययः स्यात् ॥ स्वस्वामि
शब्देनद्वादशराशिस्वामिनः वर्षाधिपशब्दे -
नराजा अनयोर्वर्ष मिति ॥ उदाहरणं ॥ मे
षस्वामीभौमः तस्यवर्षाणि ८ राजाबुधस्त
स्यवर्षाणि । १७ अनयोर्योगः २५ त्रि
भिर्गुणितः ७५ पञ्चभिर्युक्तः ८० तिथि
१५ भक्तःशेषं ५ एतन्मितोमेषराशौभव

तःलब्धं ५ त्रिगुणं १५ पञ्चयुक्तं २० तिथि भक्तंशेषं ५ मेषराशौव्ययः ॥ ५ ॥ एवंवृ षादीनामायव्ययाः ॥ प्रतिवर्षंयोराजाभ वति तस्यैवायव्ययौलेख्यौसिद्धिवत् ॥ ॥ इति श्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञवि - रचितामकरन्दोदाहृतिःसमाप्तिमगमत् ॥ ॥ छ ॥ संवत् १९४० शके १७०५ वारा णसीप्रसादस्यनियोगेनतुयत्नतः ॥ काशीसं स्थानमुद्रायामङ्कितोयंविचक्षणैः ॥

